

2021

**ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА ЗА
ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА
ХАСКОВО 2014 – 2020**

Последващата оценка на Общински план за развитие на община Хасково е изготвена от екип на Агенция СТРАТЕГМА ООД в изпълнение на договор №311/10.11.2021 г. Заключениета и тълкуванията, които се съдържат в настоящия документ, представляват експертното мнение на експертите на Агенция СТРАТЕГМА ООД и по никакъв начин не следва да се приемат като становище или официална позиция на Общинска администрация Хасково.

Съдържание

I. ВЪВЕДЕНИЕ	7
1. Общи положения	7
2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки	9
3. Методика за последваща оценка на Плана за развитие на община Хасково 2014-2020	10
II. ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ХАСКОВО ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 г.....	13
1. Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в Община Хасково за периода 2014 – 2020 г.	13
2. Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на ОПР с тях.....	17
3. Постигнати резултати от изпълнението на ОПР на община Хасково 2014-2020 по индикатори за изпълнение	24
4. Степен на постигане на целите на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020	36
5. Оценка на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели.....	42
6. Оценка на общото въздействие от изпълнението на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020 г. към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация.....	51
7. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020 г.	61
III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....	66
1. Обобщена оценка за изпълнението на ОПР на община Хасково	66
2. Положителни и отрицателни фактори при изпълнението на ОПР на община Хасково за периода 2014 – 2020 г.....	70
3. Препоръки за разработване на ОПР на община Хасково за периода 2021 – 2027 г. 71	

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ И ТАБЛИЦИТЕ

графика 1.	Взаимовръзки между стратегическите цели и приоритети на ОПР на община Хасково	14
графика 2.	Планирани и реализирани проекти по стратегическите цели на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020 г, брой.....	24
графика 3.	Разпределение на договорените и реално изплатени средства по стратегически цели на ОПР на община Хасково, [млн. лв.].....	32
графика 4.	Разпределение на договорените и реално изплатени средства по приоритети на ОПР на община Хасково, [млн. лв.].....	33
графика 5.	Финансов принос на оперативните програми, държавния и общински бюджет за постигане приоритетите на ОПР на община Хасково [договорени средства, млн. лв.].....	34
графика 6.	Население в ЮЦР и по области за периода 2014-2020 г. и прогнозни данни за 2020, 2025, 2030, и 2035 г., брой.....	42
графика 7.	Население в Област Хасково и по общини за периода 2014-2020 г., брой.....	43
графика 8.	Нетни приходи от продажби (НПП) на предприятията на човек от населението за периода 2014-2019 г., [хил. лв.].....	44
графика 9.	Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор за периода 2014-2019 г., [хил. евро].....	45
графика 10	Коефициент на безработица за ЮЦР, по области, 2007-2020 г.....	45
графика 11.	Средногодишно равнище на безработица за периода 2014-2020 г.....	46
графика 12.	Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за ЮЦР, по области, 2008-2019 г., лв.	47
графика 13.	Равнище на средна работна заплата за периода 2014-2019 г., [лв.].....	47
графика 14.	Основни показатели в областта на ВиК услугите в община Хасково за периода 2012-2020 г.	48
графика 15.	Основни показатели в областта на управлението на отпадъците в община Хасково за периода 2015-2018 г.	49
графика 16.	Приходи от нощувки и пренощували лица в местата за настаняване в община Хасково за периода 2014-2020 г.	50
графика 17.	Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.	52
графика 18.	БВП на глава от населението за ЮЦР, България и ЕС 28, 2010-2019 г., лв.	52
графика 19.	БВП на човек от населението за ЮЦР, по области, 2007-2019 г., лв.	53
графика 20.	Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 за ЮЦР, България и ЕС 27, 2008-2020 г.....	55
графика 21.	Основни икономически показатели за община Хасково за периода 2014-2019 г., [хил. лв.]	56
графика 22.	Произведена продукция според размера на предприятията в община Хасково за периода 2014-2018 г., [хил. лв.].....	57
графика 23.	Дял на безработните между 15 и 24 г. на ниво NUTS 2 (%), 2011-2020 г.....	58
графика 24.	Регистрирани лица в Бюро по труда - Хасково за периода 2013-2020 г., [лв.].....	59
графика 25.	Планирани и привлечени средства по източници, [млн. лв.].....	62
графика 26.	Привлечени средства по източници, [млн. лв.].....	63
графика 27.	Планирани и привлечени средства по стратегически цели на ОПР, [млн. лв.].....	64
графика 28.	Планирани и привлечени средства по стратегически цели на ОПР, [млн. лв.].....	64
таблица 1.	Степен на постигане на заложеното изменение на ключовите показатели в основни сектори	11
таблица 2.	Матрица на връзките между приоритетите на ОПР община Хасково и оперативните програми по политиката за сближаване за периода 2014-2020г. и ПРСР, определена в ОПР 2014-2020.....	15
таблица 3.	Степен на постигане на избрани специфични индикатори по Стратегическа цел 1 на ОПР на община Хасково 2014-2020 - растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната и достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала	26
таблица 4.	Степен на постигане на избрани специфични индикатори по Стратегическа цел 2 на община Хасково 2014-2020 - растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната и достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала.....	27
таблица 5.	Степен на постигане на избрани специфични индикатори по Стратегическа цел 3 на община Хасково 2014-2020 - растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната и достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала.....	28
таблица 6	Оценка на степента на постигане на Стратегическа цел 1 на ОПР на община Хасково 2014-2020 – чрез обобщени показатели за постигане на специфичните индикатори	37

таблица 7 Оценка на степента на постигане на Стратегическа цел 2 на ОПР на община Хасково 2014-2020 – чрез обобщени показатели за постигане на специфичните индикатори	38
таблица 8 Оценка на степента на постигане на Стратегическа цел 3 на ОПР на община Хасково 2014-2020 – чрез обобщени показатели за постигане на специфичните индикатори	39
таблица 10 Оценка на ефективността на изпълнение на ОПР на община Хасково 2014-2020 въз основа на обобщени показатели за постигане на стратегическите цели.....	65
таблица 11 Оценка на ефективността на изпълнение на ОПР на община Хасково 2014-2020 – чрез обобщени показатели за постигане на стратегическите цели	69

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЗРР (2008)	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., действащ
КФ	Кохезионен фонд
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОПИК	ОП „Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020
ОПОС	ОП „Околна среда” 2014-2020
ОПДУ	ОП „Добро управление” 2014-2020
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	ОП „Региони в растеж” 2014-2020
ОПРЧР	ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020
ОПТТИ	ОП „Транспорт” 2014-2020
ОСР	Областна стратегия за развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020
РПР	Регионален план за развитие
РЦВ	Райони за целенасочено въздействие
РЦП	Райони за целенасочена подкрепа
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СР	Съвет за развитие при Министерския съвет
СЦР	Северен централен район от ниво 2
ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общи положения

Последващата оценка на Общинския план за развитие на община Хасково е изготвена във връзка с разпоредбата на чл. 34, ал. 1 от **Закона за регионалното развитие**¹ [ЗРР (23.02.2016)].

Последващата оценка на Общинския план за развитие включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите за периода 2014 – 2020 г.
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси за периода 2014 – 2020 г.;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие и за разработване на документи за следващия планов период след 2014 г.

От методологическа гледна точка, **общинските планове за развитие** представляват **средносрочни рамкови документи**, определящи целите и приоритетите на регионалната политика за съответната община. Разглежданият ОНР на община Хасково е приет на основание разпоредбите на **Закона за регионалното развитие** [ЗРР (2008)]², а настоящата последващата оценка се изготвя в съответствие с разпоредбите на същия нормативен акт.

В началото на 2020 г. в ЗРР са направени промени, свързани с цялостната система от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие за следващия планов период 2021-2027 г. Тези промени обаче не засягат обхвата на ОНР на община за периода 2014-2020, както и предвижданията за изготвяне на последваща оценка на документа.

¹ Обн., ДВ, бр. 50 от 30.05.2008 г., в сила от 31.08.2008 г.

² Пак там

Съгласно действащото при изготвянето на документа законодателство, ОПР се разработват **в съответствие с предвижданията на Областната стратегия за развитие [ОСР]**, за съответния програмен период.

Обхватът на ОПР за периода 2014 – 2020 г. е както следва (ЗРР 2008): **определя средносрочните цели и приоритети за развитието на общината в съответствие с областната стратегия за развитие и концепцията за пространствено развитие на общината**³.

Съдържанието на ОПР за периода 2014 – 2020 г. е както следва (ЗРР 2008):

- анализ на икономическото и социалното развитие на общината;
- целите и приоритетите за развитие на общината за определен период;
- индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;
- индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
- необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- програма за реализация на общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;
- описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- предварителната оценка на плана.

Съгласно чл. 5 на ЗРР (2008) на територията на районите от ниво 3 (области) могат да се обособяват райони за целенасочена подкрепа от държавата. Районите за целенасочена подкрепа обхващат територията на една или повече съседни общини и представляват териториална основа за концентрация на ресурси за намаляване на вътрешнорегионалните различия в степента на развитие на отделните общини и за постигане на целите на държавната политика за регионално развитие.

³ Допълненията относно Концепция за пространствено развитие се отнасят за периода след 26.11.2012 г.

2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки

Планът за развитие на Община Хасково за периода 2014 – 2020 г.⁴ е приет с Решение на Общински съвет – Хасково⁵. Не е извършвана **предварителна (ex-ante) оценка на проекта на ОПР** на Община Хасково 2014 – 2020 г.

Изготвена е **Междинна оценка** на изпълнението на Общинския план за развитие на Община Хасково 2014 – 2020 г.⁶

Междинната оценка посочва, че проектите, по които се осъществяват дейности в Община Хасково през оценявания период (2014-2017 г.) са ориентирани главно към стратегическите цели на ОПР, свързани с приоритетно развитие и модернизиране на техническата инфраструктура, подобряване качеството на живот и социалната инфраструктура, повишаване на административния капацитет, изграждане на партньорства на различни нива, възстановяване и опазване на околната среда. Целите на тези проекти са обвързани с възможностите за финансиране и ресурсите на община Хасково. Подчертана е необходимостта да се прецизират индикаторите за резултат по такъв начин, че да позволяват да се измерят резултатите от изпълнението на всяка от заложените в плана мерки, като се отчита, че при изпълнението на ОПР се осъществяват проекти, които допринасят едновременно до реализирането на повече от една операции, специфични цели и приоритети. В Междинната оценка е посочено, че част от целите са така заложи, че тяхното изпълнение не е във възможностите и правомощията само на Община Хасково, тъй като попадат в обхвата на националните политики и програми и препоръчва при изготвянето на следващия общински план за развитие да се прецизират този тип цели и приоритети. Определена е необходимостта от допълване на разработеният механизъм и инструментариум за наблюдение на изпълнението на плана. Междинната оценка определя нивото на изпълнение на приоритетите на ОПР като добро, поради, което не се налага актуализация на ОПР за оставащия период на изпълнение.

В Междинната оценка са изведени следните **основни препоръки** с цел подобряване на изпълнението и наблюдението на ОПР на община Хасково :

→ Да се прецизира системата от индикатори за резултат;

⁴ Общински план за развитие на Община Хасково 2014 – 2020 г. Документът е достъпен на интернет адрес <https://www.haskovo.bg/download/2159> .

⁵ Решение № 569 на Общинския съвет от 28.02.2014 г.

⁶ Докладът за междинна оценка на Общински план за развитие на Община Хасково 2014-2020 г. е приет с Решение на Общински съвет №464/30.06.2017

- За оставащия период на действие до 2020 г. да се приложи по-ефективна системата за управление, наблюдение и вътрешна оценка на плана, която да отчита напредъка по ОПР, включително приноса на бизнеса и другите организации и институции на територията на общината, чиято дейност допринася за постигане на набеязаните цели
- Да се извърши промяна на Плана за реализация на ОПР по отношение на времето за реализация на отделните елементи, като се отчитат забавянията в процедурите и схемите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ;
- Да се прецизира годишното докладване, като предоставянето на информация за изпълнението на целите и приоритетите да следва логиката на Програмата за реализация;
- В годишното докладване да се включи информация за напредъка по индикаторите.

3. Методика за последваща оценка на Плана за развитие на община Хасково 2014-2020

Последващата оценка на ОПР е изготвена според изискванията на ЗРР, *Насоките на ЕК за програмния период 2014-2020 г., Ръководството за оценка на социално-икономическото развитие EVALSED⁷, Техническата спецификация за изпълнение на поръчката*, както и натрупания до момента опит при изготвяне на подобни оценки на стратегически и планови документи на общинско, областно, регионално и национално ниво.

За целите на оценката е разработена методика, която определя методите и съответните източници на информация, както и критериите за оценка на изпълнението на ОПР.

Разработена е **петстепенна оценъчна скала** за оценка на степента на:

- напредъка по постигане на заложения в плана за изпълнение обхват на дейности и мерки;
- напредъка по постигане на избрани индикаторите за изпълнение.

Конструиран е индекси на постигане на целите на ОПР:

⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf

- **Индекс на постигане на стратегическите цели** – отразява степента на постигане на заложеното изменение на стойностите на ключови индикатори и цели на общинско ниво.

Индексът също е групиран в *петстепенни оценъчни скали*. За целите на оценката са използвани следните оценъчни скали и категории:

таблица 1. Степен на постигане на заложеното изменение на ключовите показатели в основни сектори

Скала	Дефиниция	Степен на изпълнение на приоритети
↑	Постигнато изменение на индикатор над 80%	Напредък, значително над планирания по изпълнение на приоритета/целта
↗	Постигнато изменение на индикатор между 60 и 80%	Напредък над планирания по изпълнение на приоритета/целта
→	Постигнато изменение на индикатор между 40 и 60%	Постигнат планиран напредък по изпълнение на приоритета/целта
2 ↑	Постигнато изменение на индикатор между 20 и 0%	Задоволителен напредък по изпълнение на приоритета/целта
1 ↗	Постигнато изменение на индикатор между 1 и 20%	Ограничен напредък по изпълнение на приоритета/целта
0 →	Постигнато изменение на индикатор под 1% или негативна тенденция	Без напредък по изпълнение на приоритета/целта

При изготвянето на *последващата оценка* са използвани последните актуални данни за основните индикатори на общинско, национално и регионално ниво към края на 2019 г. и в отделни случаи за 2020 г. **Използваните източници на информация включват:**

- Статистически данни от НСИ като официален орган на статистиката в България;
- Статистически данни от ЕВРОСТАТ като официален орган на статистиката на ниво Европейския съюз;
- Като изходна информация са използвани данни от годишните доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР Хасково за периода 2014-2020 г.;
- Изпълнение на Капиталовите програми на Община Хасково за периода 2015-2020 г.;
- Данни от ИСУН;
- Данни от финансиращи фондове и организации.
- Използвани са последните актуални данни за основните индикатори на общинско, национално и регионално ниво – в общия случай към края на 2019 г. и в отделни случаи за 2020 г.

Последващата оценка е изготвена при следните ограничения:

- Все още незавършил период на договаряне и изпълнение на проекти в рамките на плановия период;
- Непрецизирана система от индикатори за наблюдение и оценка на плана, вкл. отсъствие на целеви стойности;
- Затруднения в осигуряването на систематизирана информация и начина на отчитане приноса към регионалното развитие поради установени пропуски в дизайна на етапа на разработване на ОПР 2014-2020 г.
- Наличие на годишни доклади за наблюдение на ОПР за 2016, 2019, 2020 г.

В допълнение към посочената методика за изготвяне на последваща оценка е проведено и **анкетно проучване за отчитане на мнението на гражданите, бизнеса и неправителствения сектор за развитието на община Хасково за периода 2014-2020.**

II. ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ХАСКОВО ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 г.

1. Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в Община Хасково за периода 2014 – 2020 г.

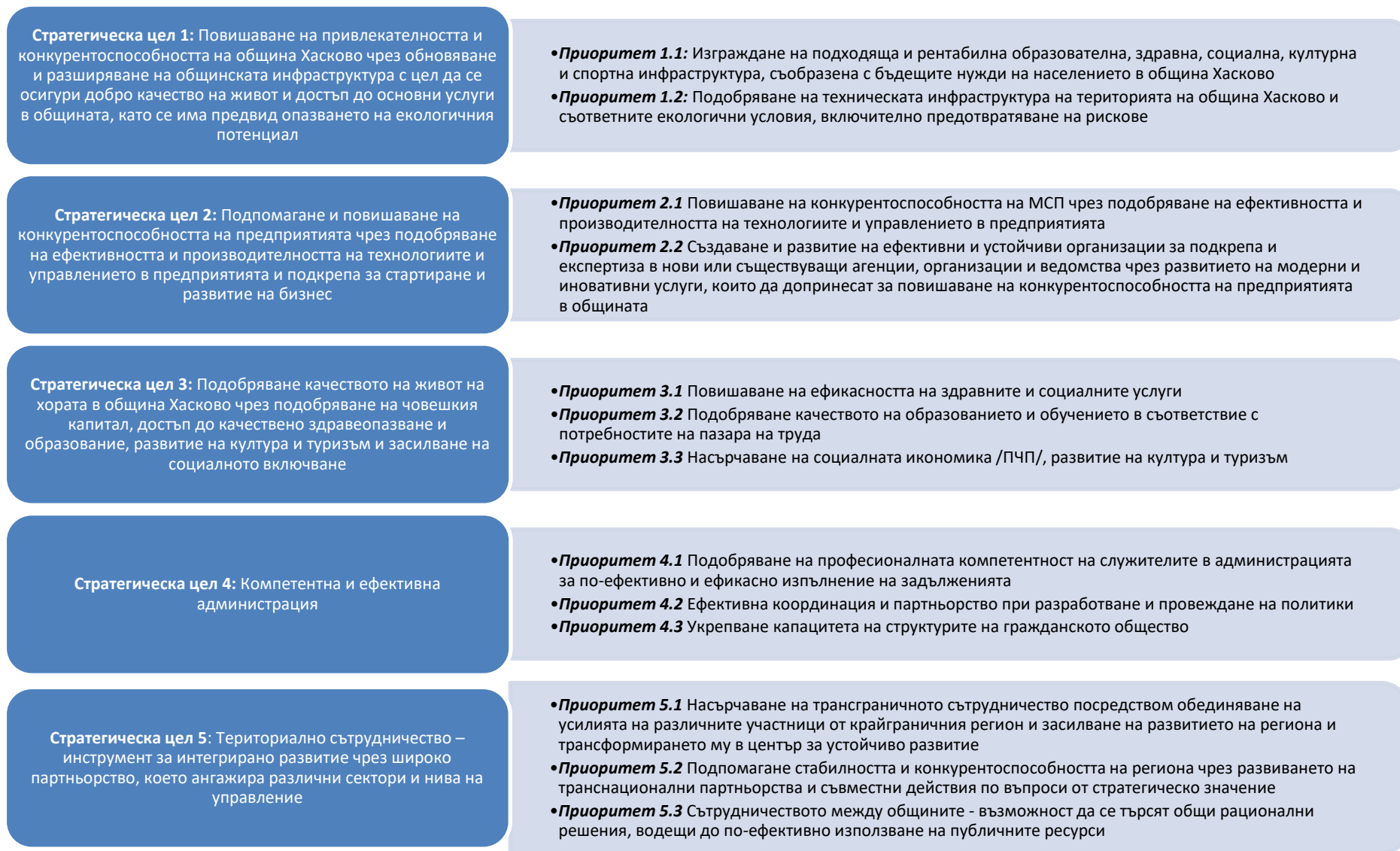
Визията, определена в ОПР на община Хасково е *ХАСКОВО 2020 - съвременна европейска община, предлагаща висок жизнен стандарт и сигурност на своите граждани. Подобрена икономическа активност, повишен туристически потенциал, развитие на човешките ресурси и опазване на околната среда. Ефективно използване на партньорства в регионален, национален и международен план за добавена стойност на публичните услуги и местния потенциал. Силно гражданско общество.*

Основните области, върху които попада фокуса на идентифицираните приоритети и мерки за развитие са свързани с:

- подобряване на общинската инфраструктурата;
- подобряване на бизнес средата и възможности за развитие на предприемачеството;
- подобряване на качеството на живот и средата на обитаване;
- подобряване качеството и развитието на публичните услуги;
- подобряване на административния капацитет;
- насърчаване на териториалното сътрудничество.

ОПР на община Хасково определя **пет стратегически цели** за развитието на общината, които са конкретизирани чрез **тринадесет приоритета**, двадесет и четири специфични цели и общо сто деветдесет и девет проекта, включени в Програмата за реализация на плана.

графика 1. Взаимовръзки между стратегическите цели и приоритети на ОНР на община Хасково

Оценката на изпълнението на приоритетите и целите на ОПР на община Хасково, както и ефективността на използваните ресурси е изготвена на база аналитично определено съответствие между приоритетите на ОПР на община Хасково и приоритетните оси [ПО] на оперативните програми по политиката за сближаване за периода 2014-2020 г. – ОП „Региони в растеж” [ОПРР], ОП „Околна среда” [ОПОС], ОП „Иновации и конкурентоспособност” [ОПИК], ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” [ОПНОИР], ОП „Развитие на човешките ресурси” [ОПРЧР], ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” [ОПТТИ], ОП „Добро управление” [ОПДУ], както и на Програмата за развитие на селските райони [ПРСР] и Програма за морско дело и рибарство [ПМДР], които също допринасят за постигане на целите на регионалното развитие.

Оперативните програми по политиката за сближаване за периода 2014-2020 г. са подготвени, в съответствие с *Национална програма за развитие: България 2020* и *Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г.*, които определят общата рамка и механизмите за прилагане на европейската политика за сближаване в Република България, както и допълняемостта и съгласуваността между дейностите, финансирани по **Европейския фонд за регионално развитие [ЕФРР], Европейския социален фонд [ЕСФ], Кохезионния фонд [КФ], Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони [ЕЗФРСР] и Европейския фонд Рибарство [ЕФР]**. ЕФРР, ЕСФ, КФ, ЕЗФРСР и ЕФР са разгледани като пряко допринасящи за реализацията на политиката за регионалното развитие.

таблица 2. Матрица на връзките между приоритетите на ОПР община Хасково и оперативните програми по политиката за сближаване за периода 2014-2020г. и ПРСР, определена в ОПР 2014-2020

Оперативна програма	Приоритети на ОПР на община Хасково												
	П 1.1	П 1.2	П 2.1	П 2.2	П 3.1	П 3.2	П 3.3	П 4.1	П 4.2	П 4.3	П 5.1	П 5.2	П 5.3
ОПРР													
ОПОС													
ОПИК													
ОПРЧР													
ОПТТИ													
ОПДУ													
ОПНОИР													
ПРСР													
ТГС													

В ОПР (план за действие за периода 2014 – 2020 г.) на община Хасково са определени индикативни **финансови ресурси за изпълнение на плана за периода 2014 - 2020 г. в размер на 709 907 хил. лв.** Основни източници на финансиране са фондове на ЕС - 615 326 хил. лв., от общински бюджет 73 309 хил. лв., частно финансиране - 16 907 хил. лв., от други външни източници 3 438 хил. лв. и от централен бюджет – 926 хил. лв.

За мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и бюджета на общината, свързани с политиката за регионално развитие, в периода 2014-2019 г. е използвана информация от разчетите за финансиране на капиталовите разходи на община Хасково за 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г. Направено е аналитично обвързване на посочените в списъците проекти с приоритетите на ОПР на община Хасково. Данните позволяват разпределянето на вложения финансов ресурс по източници – републикански бюджет, общински бюджет, други.

Оценката на напредъка в изпълнението на приоритетите на ОПР на община Хасково **се базира и на информация и анализи, съдържащи се в годишните доклади за изпълнението на ОПР на община Хасково.** Представените данни показват, непълно представяне на документите в системата за наблюдение и оценка на ОПР – за периода 2014-2020 г. са изготвени годишни доклади за 2016, 2019 и 2020 г. , като тяхната структура и съдържание **позволява в значителна степен съотнасянето на информацията и изводите към съответните приоритети на ОПР на община Хасково** по начин, позволяващ извършване на оценка на напредъка и въздействието на предприетите мерки.

Определените в ОПР на община Хасково индикатори за наблюдение на изпълнението на плана са структурирани в две отделни теми - индикатори за резултат и индикатори за въздействие. Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на специфичните и стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период.

Определената в ОПР система от индикатори за наблюдение и оценка на **плана е непрецизирана. Не са определени базови, междинни и целеви стойности за индикаторите** за резултат и за въздействие, поради, което в последващата оценка е **възприет**

подход за оценяване на тенденции на нарастване на индикаторите, за които е налична актуална статистическа информация на общинско ниво.

Предвид това в последващата оценка за изпълнението на ОПР на община Хасково са разгледани настъпилите промени в основни количествени индикатори, използваните финансови ресурси, както и наличието и концентрацията на финансови ресурси в община Хасково.

Последващата оценка е изготвена и въз основа на актуална статистическа информация относно индикатори, за които е налична информация на ниво община.

2. Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на ОПР с тях

2.1. Осъществени ключови промени с въздействие в периода 2014-2020

След приемането на ОПР на община Хасково 2014-2020, в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС са направени следните ключови промени:

- в *Закона за регионалното развитие* са направени 7 изменения и допълнения⁸, две от които са съществени и имат отражение върху процеса на планиране и изпълнение на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие;
- актуализирана е подзаконовата нормативна уредба – *Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие*⁹ (ППЗРР), приета е *Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области)*¹⁰;

⁸ ДВ бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 22 от 2014 г., в сила от 11.03.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 2014 г., бр. 9 от 2015 г., в сила от 3.02.2015 г., бр. 14 от 2015 г., **бр. 15 от 2016 г.**, **бр. 13 от 2017 г.**, и бр. 58 от 2017 г., в сила от 18.07.2017 г.

⁹ Приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., изм., бр. 93 от 2009 г., в сила от 24.11.2009 г., бр. 5 от 2010 г., бр. 97 от 2013 г., бр. 102 от 2014 г., в сила от 12.12.2014 г., **изм. и доп., бр. 50 от 2016 г.**

¹⁰ приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., в сила от 8.11.2016 г.

- приет е нов *Устройствен правилник на Министерството на регионалното развитие и благоустройството*¹¹, с който е променена институционалната структура за управление на регионалното развитие, създадена е *Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие"*;
- на ниво ЕС *няма значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване;

Основните промени в ЗРР, направени през 2016 г.¹² са свързани със системата за планиране на пространственото развитие, като променят и част от изискванията, свързани със съдържанието на РПП, както и със системата за наблюдение на изпълнението на политиката за регионално развитие.

С промените от 2016 г. в ЗРР, обхватът на системата за планиране на пространственото развитие е ограничен до национално и регионално равнище¹³. Държавната политика за регионално развитие и структуроопределящите политики се провеждат съгласувано и във взаимодействие с *Националната концепция за пространствено развитие и регионалните схеми за пространствено развитие* (чл. 3, ал. 2 от ЗРР).

Промени са извършени в условията за определяне на *райони за целенасочена подкрепа от държавата* (РЦП), които се дефинират в *областните стратегии за развитие*¹⁴. Обособените РЦП са **териториална основа за концентрация на ресурси за намаляване на вътрешнорегионалните различия** в степента на развитие на отделните общини и за постигане на целите на държавната политика за регионално развитие.

Измененията предвиждат териториалният обхват на РЦП да се определя, като се отчитат категориите на общините по реда на *Закона за административно-териториалното устройство на Република България* и техните географски характеристики по данни на *Българската академия на науките*.

В териториалния обхват на *район за целенасочена подкрепа* се включват:

- общините от четвърта и пета категория;
- общините от втора и трета категория при наличието на някоя от следните географски характеристики:

¹¹ обн., ДВ, бр. 68 от 2017 г., в сила от 22.08.2017 г.

¹² ДВ, бр. 15 от 2016 г.

¹³ чл. 1, ал. 2

¹⁴ чл. 5, 6 и 7 от ЗРР

- най-малко 50 на сто от територията на общината е в планински район;
- най-малко 50 на сто от територията на общината е в полупланински район;
- територията на общината е в пограничен район.

Тези промени предполагат **актуализация на областните стратегии за развитие**.

Промените в **системата за планиране на пространственото развитие** са свързани с разработването и актуализацията на система от документи за пространствено развитие на национално и регионално ниво, определящи стратегия за интегрирано пространствено развитие при отчитане на териториалния потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие¹⁵. Системата от документи за планиране на пространственото развитие обхваща:

- Националната концепция за пространствено развитие;
- Регионалната схема за пространствено развитие на район от ниво 2;
- Регионалната схема за пространствено развитие на област.

От системата от документи е отпаднала *Концепцията за пространствено развитие на община*.

С допълнения в ЗРР през 2018 г. в системата от документи за планиране на пространственото развитие е включен и *Морския пространствен план на Република България*, който планира пространственото развитие и интегрираното управление на дейностите по използване на морските пространства на страната за постигане на устойчиво развитие на Черноморския район, устойчив растеж на морската икономика и устойчиво използване на природните ресурси¹⁶. Предвидено е секторните стратегически документи на национално и регионално равнище да бъдат разработвани и в съответствие с *Морския пространствен план*¹⁷.

Посочените документи се намират в йерархична съподчиненост и се разработват за срок до 15 години с изключение на елементите на техническата инфраструктура в тях,

¹⁵ Глава Втора "а" от ЗРР

¹⁶ Чл. 7а, ал.4 от ЗРР

¹⁷ Чл. 7а, ал.5 от ЗРР

които се планират за период до 30 години. Секторните стратегически документи на национално и регионално равнище се разработват в съответствие с действащите документи от системата за планиране на пространственото развитие. Условието, редът и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на концепцията и схемите за пространствено развитие по се определят с **наредба**, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството. С приетата *Наредба*¹⁸ не са указани срокове, в които следва да бъдат изготвени *Регионалните схеми за пространствено развитие на район от ниво 2*, в съответствие с които следва да бъдат разработени (приведени в съответствие) РПР.

От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР е разработена и приета само *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*¹⁹. Към момента на приемането на НСРР и РПР, както до края на 2019 г., не са разработени и приети с *Регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2*, като с измененията от началото на 2020 г. последните отпаднаха от документите на системата за планиране.

Съдържанието на НСРР е **допълнено с един нов компонент**: насоки за подпомагане на градовете от йерархизираната система от градове-центрове на национално и регионално равнище в съответствие със *Стратегията за пространствено развитие* на страната.

Съдържанието на РПР е **допълнено с три нови компонента**:

- списък на големи проекти с регионално значение;
- мерки за градско възстановяване и развитие, които ще се прилагат по отношение на големите, средните и малките градове и крайградските зони;
- мерки и дейности за адаптиране на района към промените в климата.

С **два нови компонента** е допълнено и съдържанието на областната стратегия за развитие:

¹⁸ Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области), приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., сила от 8.11.2016 г.

¹⁹ приета с Протокол № 47.61 на Министерския съвет от 19.12.2012 г.

- мерките и средствата за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа;
- насоки и мерки за развитие на териториалното сътрудничество

При актуализацията на ППЗРР от 2016 г. е въведено изискването **общинските планове за развитие да бъдат разработвани в съответствие не само с предвижданията на областната стратегия за развитие, но и с тези на общия устройствен план на общината**. Отпаднала е възможността за актуализация на общинските планове въз основа на изготвена междинна оценка. Обхватът и съдържанието на **общинските планове за развитие** не са променени.

На ниво ЕС *не са извършвани значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване.

През 2017 г. стартира **процеса на обсъждане на перспективите на политиката за сближаване за периода след 2020 г.** Дискусиите на този етап са фокусирани в рамката, определена от **Бялата книга за бъдещето на Европа** и изготвените документи за размисъл. *Политиката за сближаване* е основна тема за обсъждане в тези документи.

2.2. Ключови промени с въздействие в следващия планов период 2021-2027

В началото на м. октомври 2017 г. ЕК публикува **"Моят регион, моята Европа, нашето бъдеще – седми доклад за икономическото, социалното и териториалното сближаване"**²⁰, които посочват, че ЕС с 27 държави членки (след оттеглянето на Обединеното кралство) ще се сблъска с множество предизвикателства в периода до 2025 г. и след това. В процес на обсъждане са предложените от ЕК мерки за модернизиране на политиката на сближаване²¹ за периода 2021-2027 г., включително 80 мерки за нейното опростяване.

Бялата книга за бъдещето на Европа поставя въпроса дали чрез политика за сближаване трябва да се правят инвестиции в други, освен в по-слабо развитите и трансграничните райони, както това е правено в предходни периоди – като районите в процес на индустриален преход, селските райони или най-отдалечените региони, райони с висока безработица и градски райони в неблагоприятно положение.

²⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/

²¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4184_bg.htm

Двата документа посочват, че финансирането на ЕС трябва да бъде съсредоточено в области, в които добавена стойност за целия Съюз може да бъде достигната в най-висока степен, вкл. социално приобщаване, заетост, развитие на уменията, научни изследвания и иновации, изменение на климата, енергиен и екологичен преход. Области, в които политиката на сближаване оказва положително въздействие са и подкрепата за МСП, здравеопазването и социалната инфраструктура, транспортната и цифровата инфраструктура, както и овладяването на последиците от миграцията и глобализацията.

В периода 2018-2019 г. бяха разработени варианти и проведени консултации за промяна в обхвата на районите от ниво 2 (NUTS 2)²², вкл. и беше подготвен и публикуван за консултации проект на ЗИД на ЗРР²³. Предвидените промени са аргументирани с необходимостта от по-устойчив във времето териториален обхват на районите от ниво 2 по отношение на броя на населението в тях и осигуряването на съответствие с нормативната рамка на ЕС - Регламент (ЕО) 1059/2003 за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS). Целта на предложението за промени в ЗРР е да се постигне оптимизиране на процесите на планиране на регионалното и пространственото развитие, като те се сближат и координират по-ефективно, да се създаде по-устойчив във времето териториален обхват на районите от ниво 2, както и да се използва по-добре натрупаната обща база от информационни ресурси и капацитет.

През април 2019 г. акцент е поставен върху разработването на нова система от стратегически и планови документи, която да предостави възможност процесите да се изпълняват в максимална близост до регионите и общините, като отчитат нуждите и възможностите им. В резултат, през март 2020 г. в ЗРР бяха приети изменения, които предвиждат промени в системата на планиране и прилагане на политиката за регионално развитие в следващия програмен период.

На първо място регионите за развитие остават в досегашния си вид. Община Хасково продължава да бъде част от Южния централен район, който представлява регион за развитие, включващ областите Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян и Хасково. Целенасочените райони за подкрепа или начина за тяхното определяне вече не са дефинирани в закона, като не се предвижда и изричното им определяне.

²² <http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3264>

²³ <http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3793>

Изцяло е отменена частта, свързана с планирането на пространственото развитие, като неговите елементи са станали интегрална част от системата документи за стратегическо планиране на регионалното развитие. Тази система включва:

- Национална концепция за регионално и пространствено развитие
- интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2;
- план за интегрирано развитие на община.

ЗРР не предвижда изготвяне на областни стратегии за развитие.

Общинският план за развитие се трансформира в **План за интегрирано развитие на община, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината.** Планът за интегрирано развитие на община осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

Съществени са и промените в системата за управление на регионалното развитие, които следва да бъдат отчетени при подготовката на ПИРО за периода 2021-2027.

При подготовката на новия планов период следва да бъдат отчетени и Актуализираната *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*, както и първите проекти на изготвените стратегически документи и оперативни програми.

Към настоящия момент е изготвен работен вариант на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южния централен регион, който предстои да бъде обсъден. Все още в първоначална проектна фаза са както Националната програма за развитие: България 2030 (с одобрени с РМС от 20.01.2020 г. визия, цели и приоритети), така и оперативните програми за програмния период 2021-2027 г., чиито първи варианти са представени на ЕК с цел започване на дискусии по обхвата на целите на политиката, приоритетите, избраните специфични цели и примерни действия.

За ефективното изработване на ПИРО и постигане в максимална степен на качество в определянето на специфичните цели и изготвяне на реалистична програма за изпълнение на плана със съответните възможности за финансиране на включените проекти е не-

обходимо наличие на по-голяма яснота относно целите и приоритетите на стратегическите и плановите документи на национално и регионално ниво в областта на регионалното развитие, както и на оперативните програми за периода 2021-2027 г.

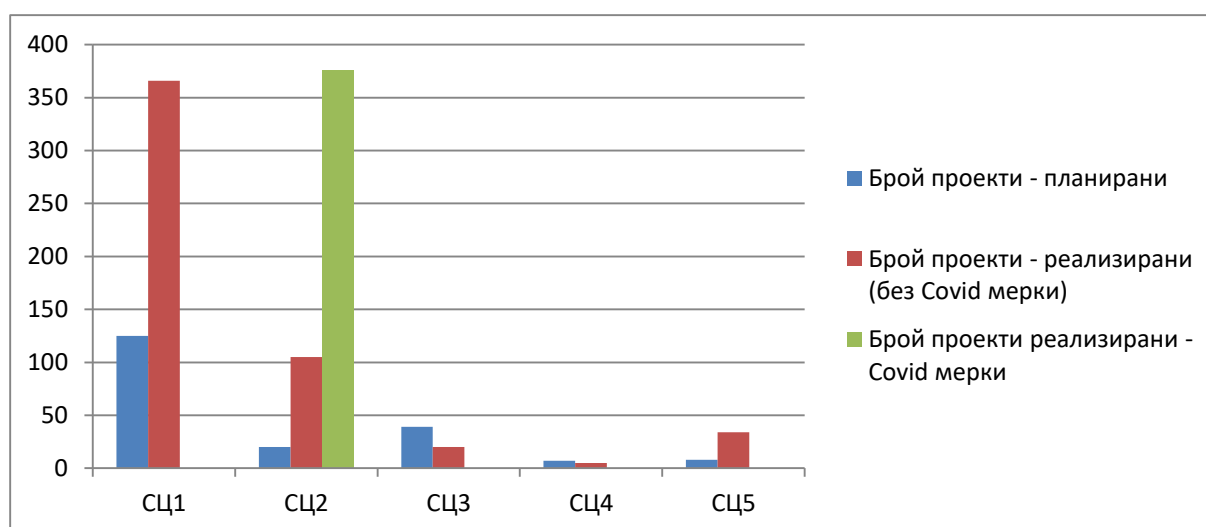
Направените промени не оказват въздействие върху процесите на изпълнение, наблюдение и контрол на действащия ОПР 2014-2020 г.

3. Постигнати резултати от изпълнението на ОПР на община Хасково 2014-2020 по индикатори за изпълнение

Резултатите от изпълнението на ОПР на община Хасково по физически и финансови индикатори са оценени въз основа на **последни налични данни за брой проекти**, отнесени към съответната специфична цел и съответните **финансови ресурси**, привлечени за изпълнението на плана.

3.1. Специфични/физически индикатори

графика 2. Планирани и реализирани проекти по стратегическите цели на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020 г, брой

Източник: ИСУН 2020, Годишни доклади за изпълнение на ОПР за 2016, 2019 и 2020 г., други източници на финансиращи организации

Изпълнението на проекти през периода се фокусира в рамките на разширяване на общинската инфраструктура и подкрепа на бизнеса (СЦ1 и СЦ2). От тях в рамките на СЦ1 **основния обем от изпълнените проекти са в областта на инфраструктурата за образование, здравеопазване и социални услуги и култура**. За постигането на СЦ 1 допринасят и **по-малкия брой, но значими проекти за развитие на техническата инфраструктура** в общината – пътна и ВиК инфраструктура.

В рамките на СЦ 2, в съответствие с планираните приоритети и мерки, са **изпълнени проекти свързани в подкрепа за МСП, значително надвишаващи планираното**. В допълнение, с оглед компенсирането на икономическите последици от кризата с Covid-19, по ОПИК (СЦ 2) са финансирани и изпълнени брой проекти, равностоеен на проектите, финансирани по всички останали цели общо.

Броят на изпълнените проекти по СЦ1,СЦ2 и СЦ5 е значително над планирания. Изпълнените проекти в рамките на СЦ4 са над 70% от планирания брой. В рамките на СЦ 3 са изпълнени по-малко на брой проекти от планираните, но на по-голяма стойност, като на практика привлечените средства по целта достигат нивата на планираното.

Част от специфичните индикатори, заложи в ОПР на община Хасково са дефинирани нееднозначно и/или за тяхното изпълнение е трудно да бъде събрана достоверна информация без да бъдат извършвани прекомерни разходи. Поради това, в допълнение оценката на постигнатите резултати е изготвена и с помощта на **индекси, отразяващи растежа на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната (по скала) и достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната (по скала) на избрани социално-икономически индикатори**, за които са налични данни на общинско ниво.

таблица 3. Степен на постигане на избрани специфични индикатори по Стратегическа цел 1 на ОПР на община Хасково 2014-2020 - растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната и достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала

Стратегическа цел 1: Повишаване на привлекателността и конкурентоспособността на община Хасково чрез обновяване и разширяване на общинската инфраструктура с цел да се осигури добро качество на живот и достъп до основни услуги в общината, като се има предвид опазването на екологичния потенциал			
<i>Специфичен индикатор</i>	<i>Растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната, по скала</i>	<i>Достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала</i>	<i>Бележка за скала</i>
Дял на населението с канализация	0 → без напредък	3 → напредък спрямо средното	
Дял на населението, обхванато от системи за организирано сметосъбиране (%)	5 ↑ напредък, значително над планирания		Посигнат е възможния максимум
Общо образувани битови отпадъци (тона) на човек от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	3 → напредък спрямо средното	
Директно депонирани битови отпадъци (тона) на човек от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	5 ↑ напредък, значително над средното за страната	
Предадени за предварително третиране битови отпадъци (тона) на човек от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	5 ↑ напредък, значително над средното за страната	
Предадени за рециклиране битови отпадъци (тона) на човек от населението	2 ↑ напредък под средното	5 ↑ напредък, значително над средното за страната	

таблица 4. Степен на постигане на избрани специфични индикатори по Стратегическа цел 2 на община Хасково 2014-2020 - растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната и достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала

Стратегическа цел 2: Подпомагане и повишаване на конкурентоспособността на предприятията чрез подобряване на ефективността и производителността на технологиите и управлението в предприятията и подкрепа за стартиране и развитие на бизнес			
<i>Специфичен индикатор</i>	<i>Растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната, по скала</i>	<i>Достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала</i>	<i>Бележка за скала</i>
НПП на човек от населението (хил. лв.)	2 ↑ напредък под средното	1 ↗ Ограничен напредък	
Средногодишно равнище на безработица (%)	3 → напредък спрямо средното	2 ↑ напредък под средното	На границата с 3
Равнище на средна работна заплата (лв.)	3 → напредък спрямо средното	2 ↑ напредък под средното	
ДМА (хил. лв.) на човек от населението	2 ↑ напредък под средното	5 ↑ напредък, значително над средното за страната	
Произведена продукция (хил. лв.) на човек от населението	2 ↑ напредък под средното	2 ↑ напредък под средното	
ЧПИ (хил. евро) на човек от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	1 ↗ ограничен напредък	
Регистрирани в БТ - общо на 1000 от населението	4 ↗ напредък над средното	3 → напредък спрямо средното	
Регистрирани в БТ безработни младежи до 24 г. вкл. - общо на 1000 от населението	4 ↗ напредък над средното	2 ↑ напредък под средното	
Регистрирани в БТ безработни младежи до 29 г. вкл. - общо на 1000 от населението	4 ↗ напредък над средното	2 ↑ напредък под средното	
Заети лица на 1000 от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	3 → напредък спрямо средното	

таблица 5. Степен на постигане на избрани специфични индикатори по Стратегическа цел 3 на община Хасково 2014-2020 - растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната и достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала

Стратегическа цел 3: Подобряване качеството на живот на хората в община Хасково чрез подобряване на човешкия капитал, достъп до качествено здравеопазване и образование, развитие на култура и туризъм и засилване на социалното включване			
<i>Специфичен индикатор</i>	<i>Растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната, по скала</i>	<i>Достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала</i>	<i>Бележка за скала</i>
Детски ясли (бр.) на 1000 от населението	2 ↑ напредък под средното	5 ↑ напредък, значително над средното за страната	
Детски ясли Места (капацитет) на 1000 от населението	0 → без напредък	3 → напредък спрямо средното	
Деца в детските ясли (бр.) на 1000 от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	3 → напредък спрямо средното	
Обхват на децата в детски ясли	3 → напредък спрямо средното	3 → напредък спрямо средното	
Лечебни заведения за болнична помощ (бр.) на 1000 от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	4 ↗ напредък над средното	
Лечебни заведения за извънболнична помощ (бр.)на 1000 от населението	2 ↑ напредък под средното	5 ↑ напредък, значително над средното за страната	
Легла в Лечебни заведения за болнична помощ на 1000 от населението	0 → без напредък	3 → напредък спрямо средното	
Легла в Лечебни заведения за извънболнична помощ на 1000 от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	5 ↑ напредък, значително над средното за страната	
Медицински персонал - лекари на 1000 от населението	4 ↗ напредък над средното	3 → напредък спрямо средното	
Медицински персонал - лекари по дентална медицина на 1000 от населението	2 ↑ напредък под средното	3 → напредък спрямо средното	

Стратегическа цел 3: Подобряване качеството на живот на хората в община Хасково чрез подобряване на човешкия капитал, достъп до качествено здравеопазване и образование, развитие на култура и туризъм и засилване на социалното включване			
<i>Специфичен индикатор</i>	<i>Растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната, по скала</i>	<i>Достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала</i>	<i>Бележка за скала</i>
Медицински персонал - Медицински специалисти по Здравни грижи на 1000 от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	5 ↑ напредък, значително над средното за страната	
Население на един лекар	3 → напредък спрямо средното	3 → напредък спрямо средното	По-малко е по-добре, обърнати скали
Население на един лекар по дентална медицина	5 ↑ напредък, значително над планирания	3 → напредък спрямо средното	По-малко е по-добре, обърнати скали
Деца в детските градини (бр.)на 1000 от населението	4 ↗ напредък над средното	3 → напредък спрямо средното	
Педагогически персонал в детските градини (бр.)на 1000 от населението	0 → без напредък	3 → напредък спрямо средното	
Места на 100 деца в детските градини	5 ↑ напредък, значително над планирания	3 → напредък спрямо средното	
Детски градини (бр.)на 1000 от населението	0 → без напредък	2 ↑ напредък под средното	По-малко намаление е по-добре за растежа, обърнати скали
Учащи в общообразователни и специални училища (бр.)на 1000 от населението	3 → напредък спрямо средното	3 → напредък спрямо средното	
Учащи в професионални училища (бр.)на 1000 от населението	0 → без напредък	5 ↑ напредък, значително над средното за страната	По-малко намаление е по-добре за растежа, обърнати скали
Учащи I -VIII клас, напуснали общообразователните и специални училища на 1000 от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	2 ↑ напредък под средното	По-малко е по-добре за крайна стойност

Стратегическа цел 3: Подобряване качеството на живот на хората в община Хасково чрез подобряване на човешкия капитал, достъп до качествено здравеопазване и образование, развитие на култура и туризъм и засилване на социалното включване			
<i>Специфичен индикатор</i>	<i>Растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната, по скала</i>	<i>Достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала</i>	<i>Бележка за скала</i>
Учители в общообразователните и специалните училища (бр.)на 1000 от населението	4 ↗ напредък над средното	3 → напредък спрямо средното	
Училища (бр.)на 1000 от населението	2 ↑ напредък под средното	2 ↑ напредък под средното	
Завършили в общообразователни и специални училища Основно образование	4 ↗ напредък над средното	4 ↗ напредък над средното	
Завършили в общообразователни и специални училища Средно образование на 1000 от населението	5 ↑ напредък, значително над планирания	3 → напредък спрямо средното	
Завършили средно образование в професионалните училища на 1000 от населението	2 ↑ напредък под средното	5 ↑ напредък, значително над средното за страната	По-малко намаление е по-добре за растежа, обърнати скали
Приходи от нощувки в места за настаняване - общо (лв.)на човек от населението	2 ↑ напредък под средното	1 ↗ Ограничен напредък	
Пренощували лица в места за настаняване - общо (брой)на човек от населението	1 ↗ Ограничен напредък	1 ↗ Ограничен напредък	
Средно приходи на пренощувало лице (лв.)	5 ↑ напредък, значително над планирания	2 ↑ напредък под средното	

Напредъкът по Стратегическа цел 4 и 5 е оценен въз основа на данни за планирани и реализирани брой проекти.

Постигнатите стойности на избраните индикатори за оценка на въздействието на мерките, изпълнени в периода 2014-2020 г. показват напредък в общите икономически показатели на общината. Обобщената оценка на избраните специфични индикатори по стратегически цели **показват напредък над (4 ↗) и в съответствие със средното (3 →) както по отношение растежа на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната, така и на достигнатото ниво в края на периода спрямо средните стойности за страната.**

3.2. Финансови индикатори

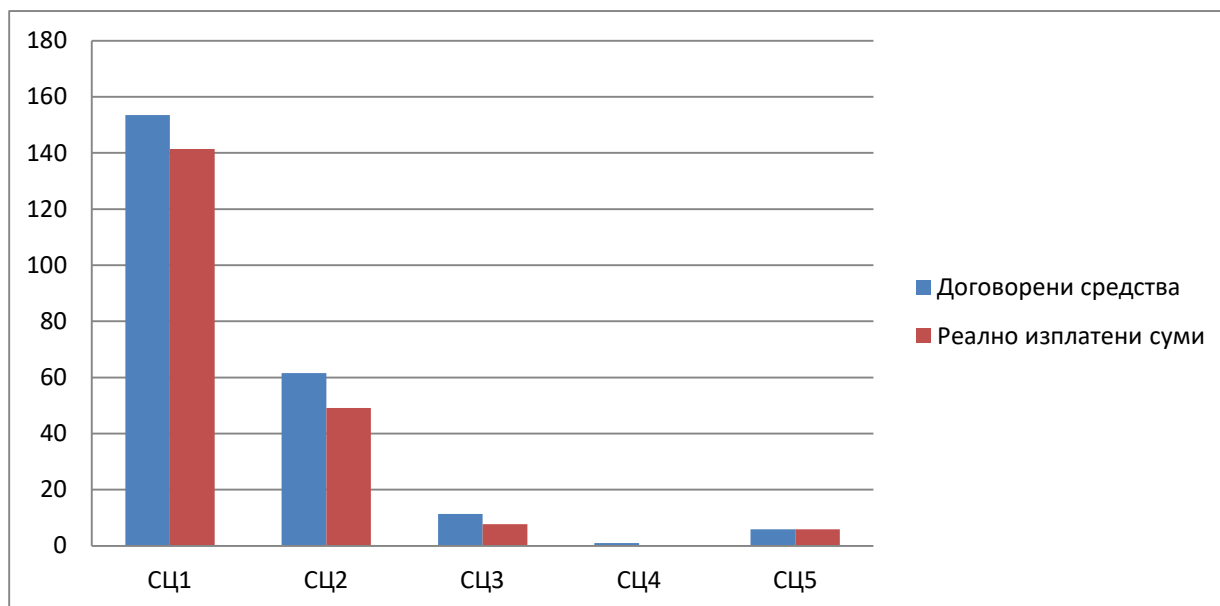
Оценено е съответствието на финанси от централния бюджет, национални програми, общински бюджет и договорените средства по програмите, финансирани от фондовете на ЕС с планираните необходими финансови ресурси за изпълнението на ОПР на община Хасково.

Финансовите ресурси са оценени към края на 2020 г. за финанси от централния бюджет, национални програми, общински бюджет и към 23 ноември 2021 г. за финанси от фондовете на ЕС по данни, налични в ИСУН 2020.

Общият размер на договорените средства за изпълнението на ОПР на община Хасково 2014-2020 г. към края на ноември 2021 г. е 233,3 млн. лв., от които 204,2 млн. лв. изплатени.

Основния обем договорени средства, за които се очаква изплащане са в рамките на СЦ1, СЦ2 и СЦ3.

графика 3. Разпределение на договорените и реално изплатени средства по стратегически цели на ОПР на община Хасково, [млн. лв.]

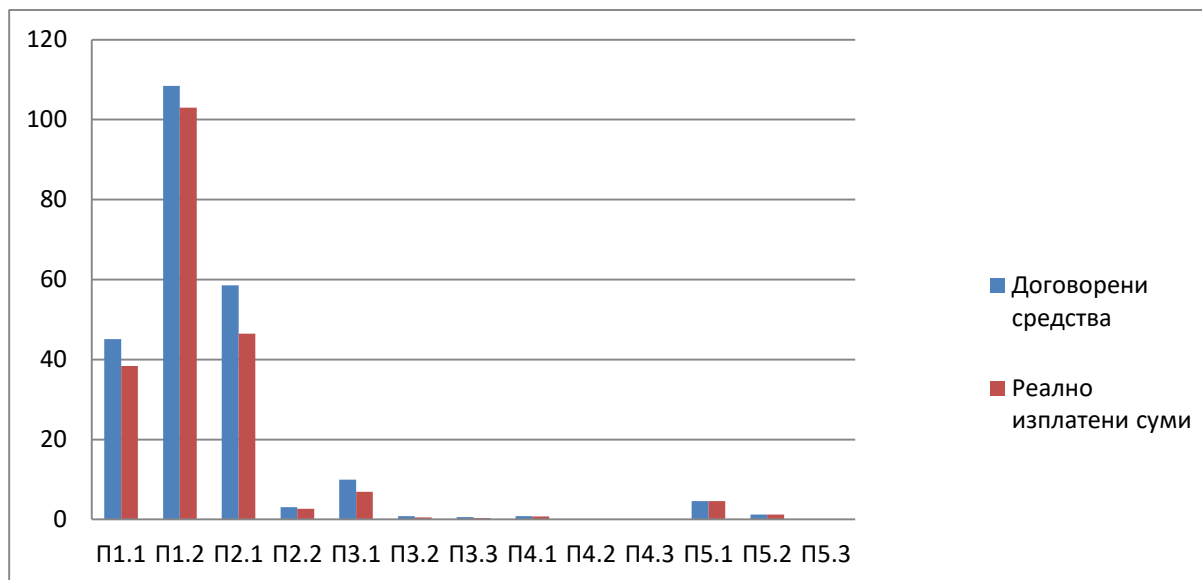

Източник: ИСУН 2020, Годишни доклади за изпълнение на ОПР за 2016, 2019 и 2020 г., други източници на финансиращи организации, бюджети на община Хасково за периода 2014-2020 г.

Основният обем договорени и реално изплатени средства в рамките на стратегическите цели се концентрират в следните приоритети:

- В рамките на СЦ 1 – за подобряване на техническата инфраструктура (Приоритет 1.2);
- В рамките на СЦ 2 – за повишаване на конкурентоспособността на МСП (Приоритет 2.1);
- В рамките на СЦ 3 – за развитие на здравни и социални услуги (Приоритет 3.1);
- В рамките на СЦ 4 – за подобряване на административния капацитет (Приоритет 4.1)
- В рамките на СЦ 5 – за насърчаване на трансгранично сътрудничество (Приоритет 5.1)

графика 4. Разпределение на договорените и реално изплатени средства по приоритети на ОПР на община Хасково, [млн. лв.]

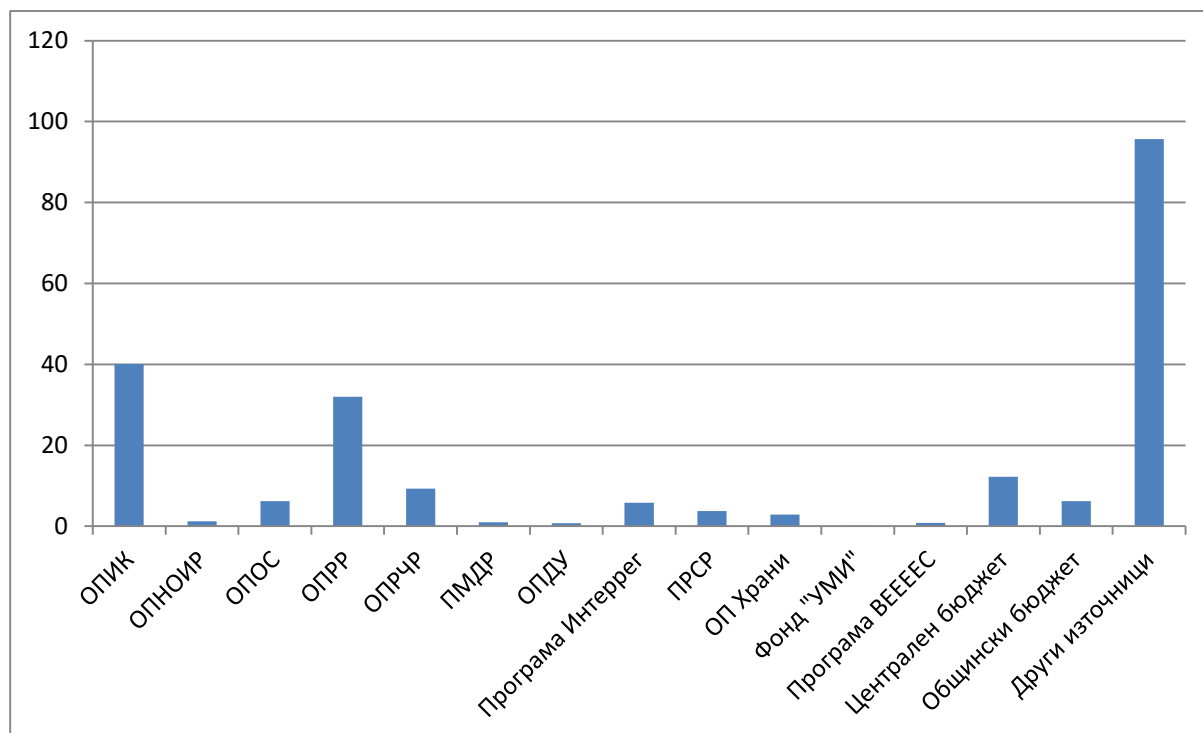
Източник: ИСУН 2020, Годишни доклади за изпълнение на ОПР за 2016, 2019 и 2020 г., други източници на финансиращи организации, бюджети на община Хасково за периода 2014-2020 г.

Най-голям финансов ресурс за изпълнение на целите на ОПР е привлечен от:

- **Националната програма за енергийна ефективност** – над 93 млн. лв. за ЕЕ на жилищни сгради²⁴;
- **ОП Регионално развитие** – над 31,9 млн. лв. за обновяване на училища и детски градини, междублокови пространства, социални жилища, енергийна ефективност на публични и жилищни сгради;
- **ОП Конкурентоспособност** – над 31,8 млн. лв. за технологично обновяване, иновации и енергийна ефективност на МСР и 8,3 млн. лв. за подпомагане за справяне с кризата с Covid-19.

²⁴ Средствата по национални програми са отнесени към „Други източници“.

графика 5. Финансов принос на оперативните програми, държавния и общински бюджет за постигане приоритетите на ОПР на община Хасково [договорени средства, млн. лв.]

Източник: ИСУН 2020, Годишни доклади за изпълнение на ОПР за 2016, 2019 и 2020 г., други източници на финансиращи организации, бюджети на община Хасково за периода 2014-2020 г.

Основен дял във финансирането на мерките за изпълнение на ОПР на община Хасково към момента на последващата оценка имат Фондовете на ЕС и Националната програма за енергийна ефективност. Приносът на местния бюджет в привлечения ресурс е 3%, а на централния бюджет –6%.

Над 100% е изпълнена Инвестиционната програма за реализация на **ИПГВР** на гр. Хасково, финансирана от ОПРР, като **са финансирани всички първоначално определени за приоритетни проекти** .

Обобщение на оценката на постигнатите резултати от изпълнението на ОПР на община Хасково 2014-2020:

- Изпълнени над 247 проекта на стойност над 38,4 млн. лв. в образователна, здравна, социална, културна и спортна инфраструктура;
- Изпълнени над 119 проекта на стойност над 102,9 млн. лв. за подобряване на техническата инфраструктура на територията на община Хасково;

- Изпълнени над 465 проекта на стойност над 46,5 млн. лв. за повишаване на конкурентоспособността на МСП;
- Изпълнени над 16 проекта на стойност над 2,7 млн. лв. за развитието на модерни и иновативни услуги, които да допринесат за повишаване на конкурентоспособността на предприятията в общината;
- Изпълнени над 18 проекта на стойност над 6,9 млн. лв. за повишаване на ефективността на здравните и социалните услуги;
- Изпълнен проект на стойност над 488 хил. лв. за подобряване качеството на образованието и обучението;
- Изпълнен проект на стойност над 342 хил. лв. за насърчаване на социалната икономика, развитие на култура и туризъм;
- Изпълнени над 5 проекта на стойност над 129 хил лв. за повишаване на административния капацитет на администрацията;
- Изпълнени над 34 проекта на стойност над 5,8 млн. лв. за насърчаване на трансгранично сътрудничество.

4. Степен на постигане на целите на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020

4.1. Стратегическа цел 1: Повишаване на привлекателността и конкурентоспособността на община Хасково чрез обновяване и разширяване на общинската инфраструктура с цел да се осигури добро качество на живот и достъп до основни услуги в общината, като се има предвид опазването на екологичния потенциал

Изпълнението на *Стратегическа цел 1* е свързано с прилагане на мерки за изграждане и подобряване на техническата инфраструктура, управление на природните ресурси и опазване на околната среда и подобряване на качеството на живот в общината. *Стратегическа цел 1* се реализира чрез мерки по:

- Приоритет 1.1 Изграждане на подходяща и рентабилна образователна, здравна, социална, културна и спортна инфраструктура, съобразена с бъдещите нужди на населението в община Хасково;
- Приоритет 1.2 Подобряване на техническата инфраструктура на територията на община Хасково и съответните екологични условия, включително предотвратяване на рискове.

Дейностите за осъществяване на **СЦ 1** са насочени основно към:

- подобряване на образователната инфраструктура;
- изграждане, рехабилитация и модернизация на транспортната инфраструктура;
- подобряване на качеството на атмосферния въздух;
- подобряване на градската среда чрез благоустрояване на междублокови и вътрешно-квартални пространства;
- изграждане на социална инфраструктура;
- рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова ВиК мрежа;
- подобряване на енергийната ефективност .

таблица 6 Оценка на степента на постигане на Стратегическа цел 1 на ОПР на община Хасково 2014-2020 – чрез обобщени показатели за постигане на специфичните индикатори²⁵

Стратегическа цел	Растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната, по скала	Достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала
Стратегическа цел 1: Повишаване на привлекателността и конкурентоспособността на община Хасково чрез обновяване и разширяване на общинската инфраструктура ...	4↗ напредък над средното	4↗ напредък над средното

4.2. Стратегическа цел 2: Подпомагане и повишаване на конкурентоспособността на предприятията чрез подобряване на ефективността и производителността на технологиите и управлението в предприятията и подкрепа за стартиране и развитие на бизнес

Изпълнението на *Стратегическа цел 2* е свързано с прилагане на мерки за повишаване на конкурентоспособността на местната икономика.

Стратегическа цел 2 се реализира чрез мерки по:

- Приоритет 2.1 Повишаване на конкурентоспособността на МСП чрез подобряване на ефективността и производителността на технологиите и управлението в предприятията;
- Приоритет 2.2 Създаване и развитие на ефективни и устойчиви организации за подкрепа и експертиза в нови или съществуващи агенции, организации и ведомства чрез развитието на модерни и иновативни услуги, които да допринесат за повишаване на конкурентоспособността на предприятията в общината.

Дейностите за осъществяване на **СЦ 2** са насочени основно към:

- инвестиции за подобряване на производствения капацитет на МСП;
- повишаване на енергийната ефективност на МСП;
- технологично обновление и въвеждане на иновационни процеси в предприятията;
- повишаване на уменията на работещите в предприятия;

²⁵ Виж. Раздел 3.1. Специфични/физически индикатори

- въвеждане на добри и безопасни условия на труд;
- подкрепа за предприятията за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19.

таблица 7 Оценка на степента на постигане на Стратегическа цел 2 на ОПР на община Хасково 2014-2020 – чрез обобщени показатели за постигане на специфичните индикатори²⁶

Стратегическа цел	Растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната, по скала	Достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала
Стратегическа цел 2: Подпомагане и повишаване на конкурентоспособността на предприятията	3→ напредък спрямо средното	2↑ напредък под средното

4.3. Стратегическа цел 3: Подобряване качеството на живот на хората в община Хасково чрез подобряване на човешкия капитал, достъп до качествено здравеопазване и образование, развитие на култура и туризъм и засилване на социалното включване

Изпълнението на *Стратегическа цел 3* е свързано с прилагане на мерки за подкрепа за образованието, осигуряване на качествени и достъпни здравни и социални услуги и подкрепа за културния и спортен живот в общината, както и туризма.

Стратегическа цел 3 се реализира чрез мерки по:

- Приоритет 3.1 Повишаване на ефикасността на здравните и социалните услуги;
- Приоритет 3.2 Подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда;
- Приоритет 3.3 Насърчаване на социалната икономика /ПЧП/, развитие на култура и туризъм.

Дейностите за осъществяване на **СЦ 3** са насочени основно към:

- достъп до качествено здравеопазване и социални услуги (вкл. за деца);
- осигуряване на топъл обяд и предоставяне на патронажна грижа;

²⁶ Виж. Раздел 3.1. Специфични/физически индикатори

- подкрепа за развитие на културни и спортни дейности на територията на общината;
- Развитие на туристическия потенциал.

таблица 8 Оценка на степента на постигане на Стратегическа цел 3 на ОПР на община Хасково 2014-2020 – чрез обобщени показатели за постигане на специфичните индикатори²⁷

Стратегическа цел	Растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната, по скала	Достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала
Стратегическа цел 3: Подобряване качеството на живот на хората в община Хасково ...	3→ напредък спрямо средното	3→ напредък спрямо средното

4.4. Стратегическа цел 4: Компетентна и ефективна администрация

Изпълнението на *Стратегическа цел 4* е свързано с прилагане на мерки за подобряване на управленския и административен капацитет на общината и развитие на гражданското общество.

Стратегическа цел 4 се реализира чрез мерки по:

- Приоритет 4.1 Подобряване на професионалната компетентност на служителите в администрацията за по-ефективно и ефикасно изпълнение на задълженията;
- Приоритет 4.2 Ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики;
- Приоритет 4.3 Укрепване капацитета на структурите на гражданското общество.

Дейностите за осъществяване на **СЦ 4** са насочени основно към:

- провеждане на обучения обучение на служителите в общинска администрация;
- мерки които обезпечават дейностите на общината в изпълнение на инвестиционната програма за периода до 2023 година и функциите и на междинно звено.

²⁷ Виж. Раздел 3.1. Специфични/физически индикатори

- засилване на гражданското участие при разработване на политики

На територията на общината продължава работата на Областния информационен център – Хасково (ОИЦ - Хасково), който е част от мрежата от 28 информационни центрове, създадени с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейски социален фонд. Изпълнен е проект на гражданска организация за засилване на гражданското участие в сферата на съдебната система, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“. В периода 2014-2020 г. са проведени над 60 бр. обучения с обучени над 450 общински служители.

4.5. Стратегическа цел 5: Териториално сътрудничество – инструмент за интегрирано развитие чрез широко партньорство, което ангажира различни сектори и нива на управление

Изпълнението на *Стратегическа цел 5* е свързано с прилагане на мерки за насърчаване на сътрудничество за европейско териториално сближаване.

Стратегическа цел 5 се реализира чрез мерки по:

- Приоритет 5.1 Насърчаване на трансграничното сътрудничество посредством обединяване на усилията на различните участници от крайграничния регион и засилване на развитието на региона и трансформирането му в център за устойчиво развитие
- Приоритет 5.2 Подпомагане стабилността и конкурентоспособността на региона чрез развиването на транснационални партньорства и съвместни действия по въпроси от стратегическо значение
- Приоритет 5.3 Сътрудничеството между общините - възможност да се търсят общи рационални решения, водещи до по-ефективно използване на публичните ресурси

Дейностите за осъществяване на **СЦ 5** са насочени основно към:

- популяризиране на културното наследство;
- увеличаване на трансграничния туристически потенциал;
- действия за интеграция на бежанци;

→ технологично осигуряване на системи за ранно оповестяване при възникване на горски пожари.

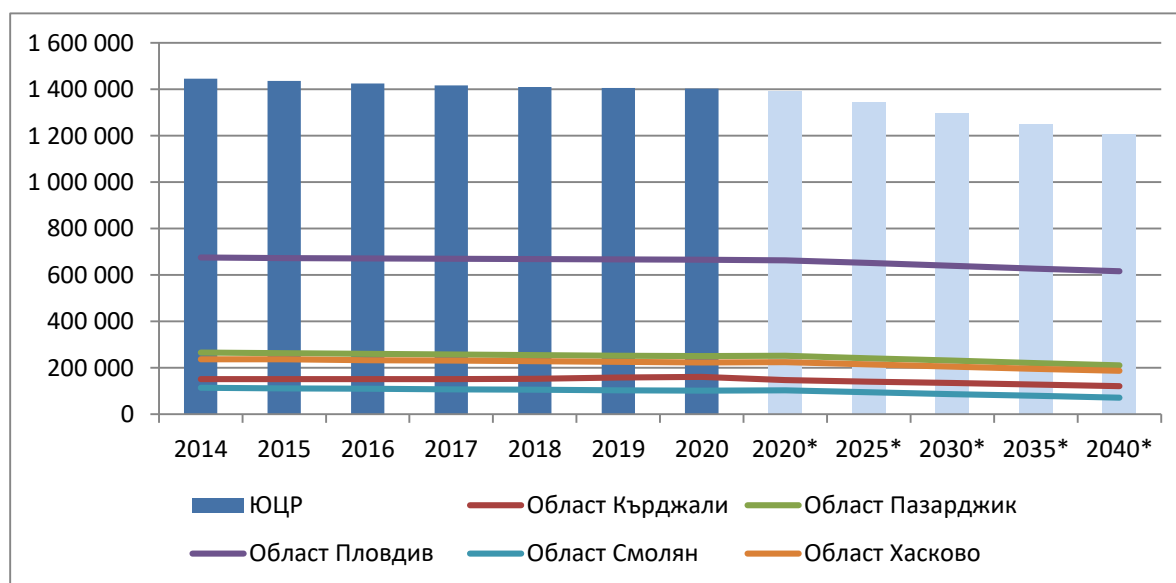
5. Оценка на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели

Оценката на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на ОПР на община Хасково е базирана на оценка на тенденциите по ключови показатели.

Промените в демографския профил на община Хасково показват **устойчива тенденция на намаляване на населението** в унисон с тази на национално ниво – в периода 2014-2020 г. **намаляването е с 6,6%**, като темпът на намаляване е по-бавен от средния за област Хасково. Към края на 2020 г. населението на Община Хасково **84 862** е души. В периода 2014-2020 г. населението на община Хасково запазва относителния си дял от населението на областта – около 38%, следвана от община Димитровград (около 20%) и общините Харманли (11%) и Свиленград (9%).

Прогнозите на НСИ²⁸ за броя на населението на област Хасково към 2025 г. са за продължаващо намаляване – до **214 681 души**, а през 2035 г. се очаква населението на Област Хасково да бъде **195 933 души** или с 12% по-малко от 2020 г.

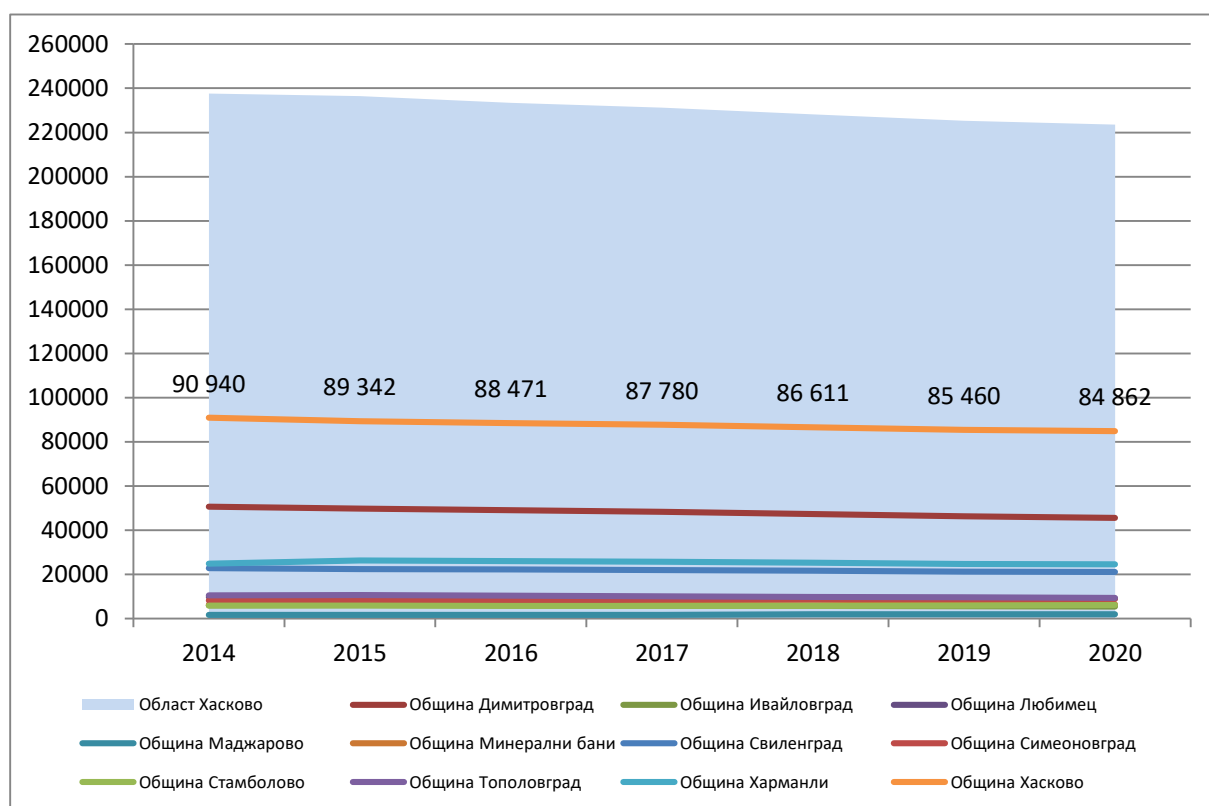
графика б. Население в ЮЦР и по области за периода 2014-2020 г. и прогнозни данни за 2020, 2025, 2030, и 2035 г., брой

Източник: НСИ

²⁸ НСИ, прогноза I вариант (при хипотеза за конвергентност)

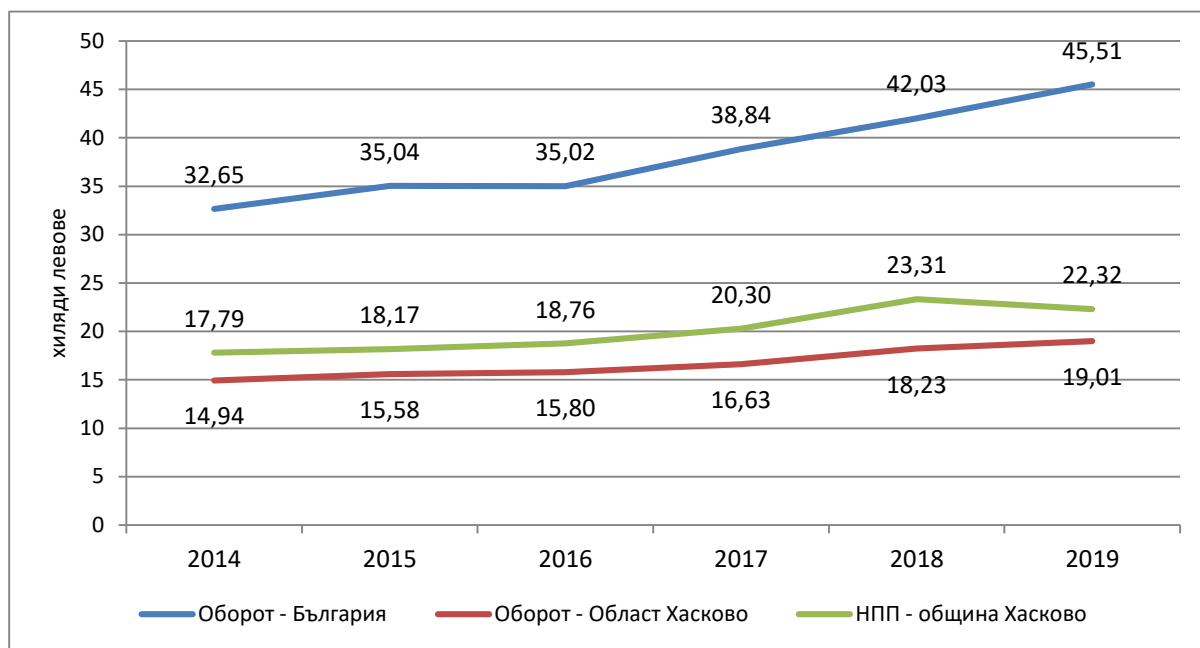
графика 7. Население в Област Хасково и по общини за периода 2014-2020 г., брой

Източник: НСИ

Индикаторът нетните приходи от продажби (НПП) на човек от населението е използван като заместващ индикатор на индикатора БВП на човек от населението, с оглед актуалност на данните на ниво община. Нетните приходи от продажби (НПП) на човек от населението в община Хасково за периода 2014 – 2018 г. имат тенденция към плавно повишаване (през 2019 г. е отбелязан лек спад) и остават малко над половината от средните стойности за страната за същия период. Най-високата стойност е постигната през 2018 г., когато показателят достига до 55,5% от средното за страната, но през следващата 2019 г. намалява. Темпът на нарастване на показателя също изостава – за страната е налично увеличение от близо 40% за периода 2014-2019 г., докато за община Хасково НПП на човек от населението се увеличава само с 25% за същия период. Показателят дава сравнително добра представа за икономическата активност в общината. Въпреки данните за възстановяване, темповете на промени в нивото на активност на общинската икономика в сравнение със средните стойности за страната се запазват и не се очаква да настъпи съществена промяна в периода след 2020 г.

графика 8. Нетни приходи от продажби (НПП) на предприятията на човек от населението за периода 2014-2019 г., [хил. лв.]

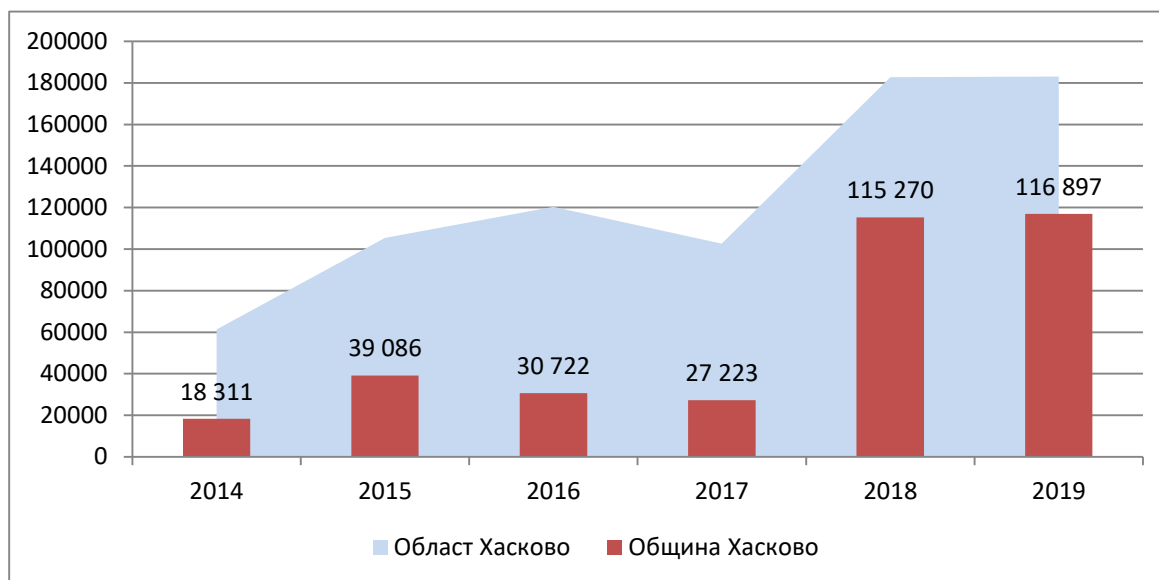
Източник: НСИ

Нетните приходи от продажби в икономиката на област Хасково към 2019 г. се осигуряват в най-голяма степен от **секторите „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“** - 37.3% от общите приходи за областта, **„Преработваща промишленост“** - 28.0%, и сектор **„Транспорт, складиране и пощи“** – 8.1%.²⁹

Чуждестранните преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор са с ръст над 6 пъти в периода 2014 - 2019 г. с изразен пик през 2018-2019 г.

²⁹ https://www.nsi.bg/tsb/wp-content/uploads/2021/01/ACT_NF_2019_Hskv.pdf

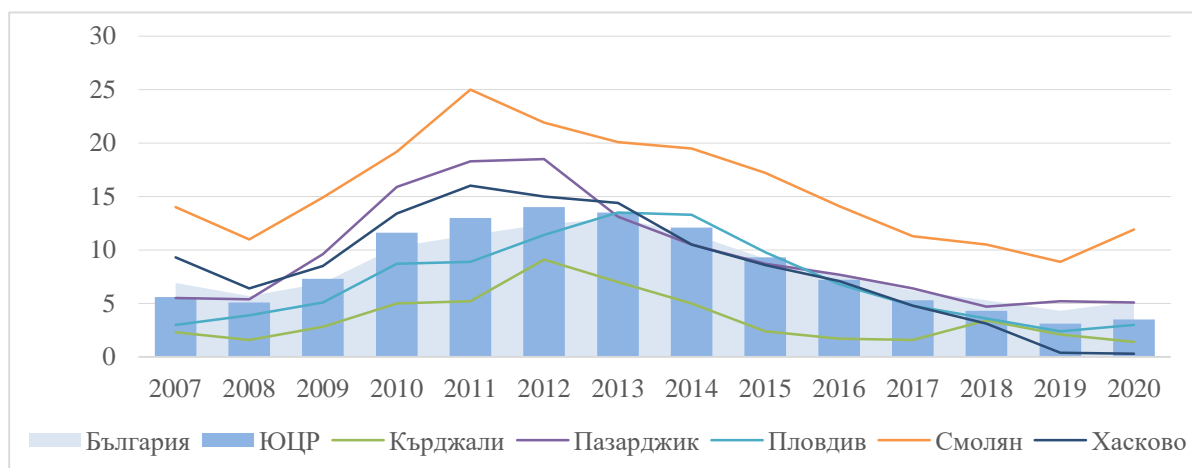
графика 9. Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор за периода 2014-2019 г., [хил. евро]

Източник: НСИ

Коефициент на безработица за периода 2014-2019 в област Хасково намалява значително, като след 2018 г. изпреварва останалите области в ЮЦР³⁰. Секторно въздействие от изпълнението на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020 г.

графика 10 Коефициент на безработица за ЮЦР, по области, 2007-2020 г.

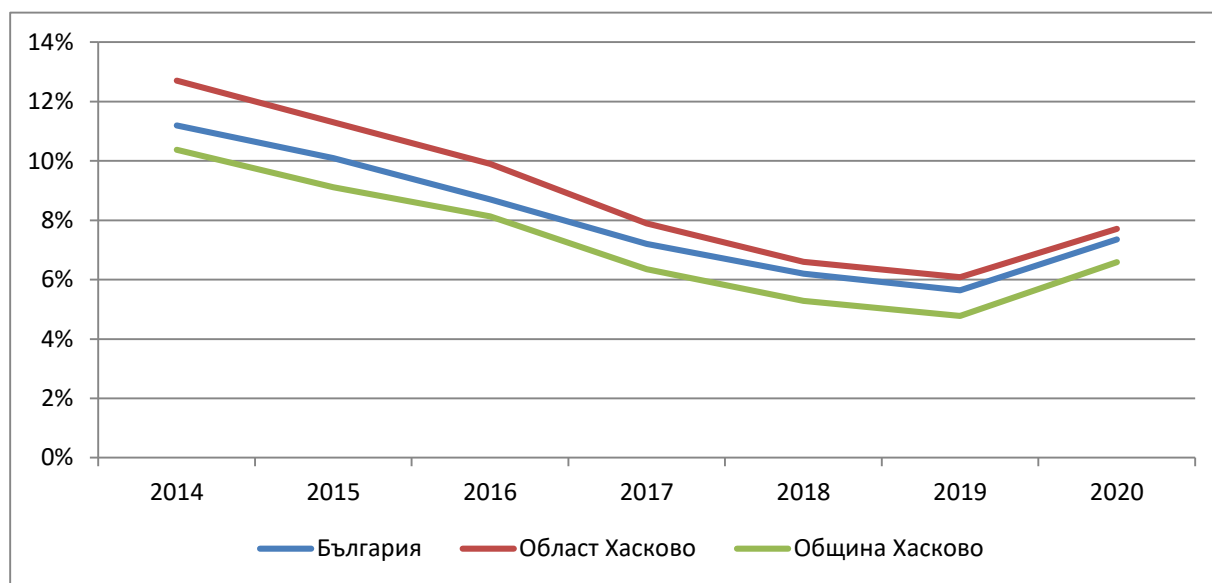

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

³⁰ НСИ определя данните за област Хасково за 2019 и 2020 г. като такива с ниска достоверност

Средно годишното ниво на безработица за периода 2014 – 2019 г. в община Хасково е под средното за страната, като следва общата тенденция за трайно намаляване за цялата страна и областта (увеличение се наблюдава през 2020 г. в следствие на пандемията Ковид-19. Положителна тенденция се наблюдава в периода 2014-2020 г., когато показателят в община Хасково намалява с над 50%, като скоростта на намаление сравнима с тази на областно и национално ниво.

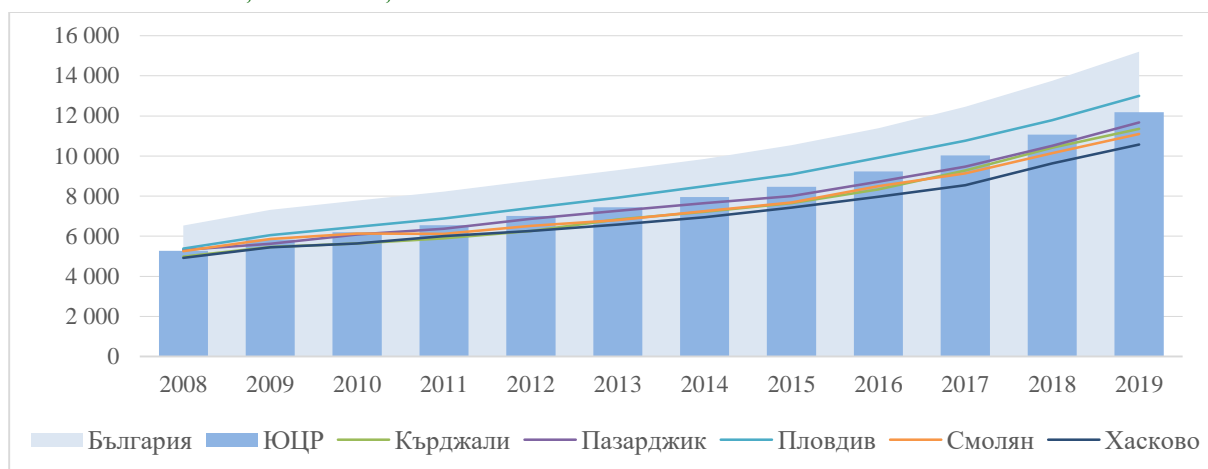
графика 11. Средногодишно равнище на безработица за периода 2014-2020 г.

Източник: АЗ, ДБТ-Хасково

Средната годишна работна заплата в област Хасково остава по-ниска от средните стойности за страната през целия период от 2014 – 2019 г. и най-ниска в сравнение с останалите области в ЮЦР. Като ограничена положителна тенденция може да се определи засиленият темп на нарастване на средната заплата в областта след 2017 г, като той се доближава до средния темп на нарастване в страната. Стойността на средната заплата в областта се запазва относително постоянна през целия период (около 70%) от средната стойност за страната.

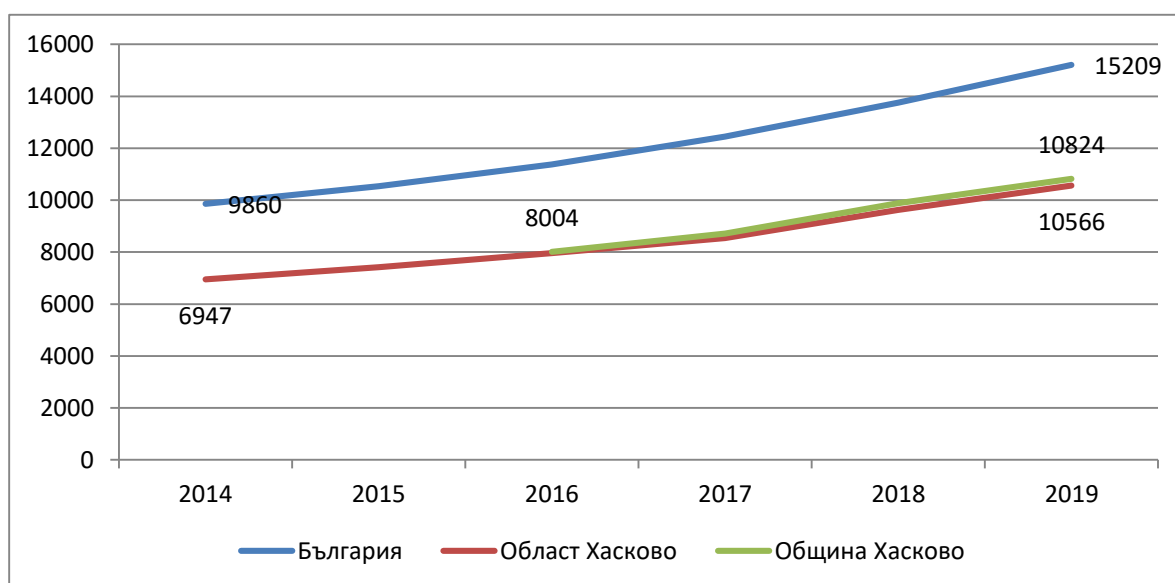
графика 12. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за ЮЦР, по области, 2008-2019 г., лв.

Източник: НСИ

Наблюдава се устойчив темп на нарастване на средната годишна работна заплата в община Хасково. За периода 2016-2019 г. увеличението ѝ е над 1/3. Стойността на индикатора за целия период 2016 -2019 г. е малко по-висока от средната стойност за областта, но остава с близо 30% по-ниска от средната за страната. **Перспективите за следващите няколко години не са положителни с оглед на вероятните икономически последици от пандемията Ковид-19.**

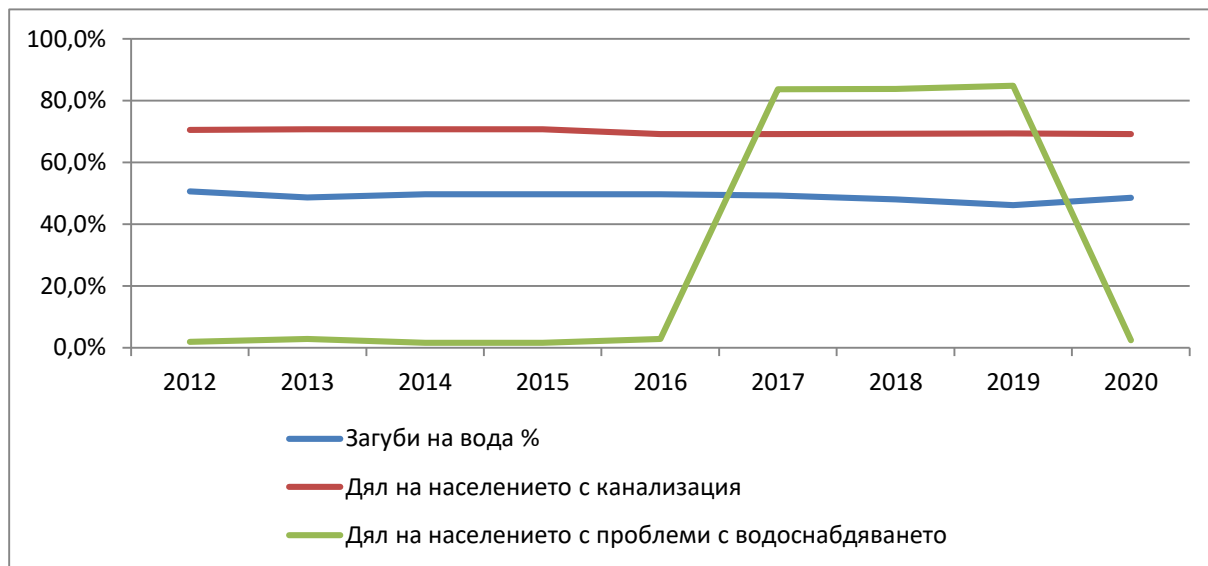
графика 13. Равнище на средна работна заплата за периода 2014-2019 г., [лв.]

Източник: НСИ

Наблюдава се сравнително **висок дял на населението с канализация** и загуби на вода без съществени изменения в периода 2014-2020 г. Данните за индикатора дял на населението с проблеми с водоснабдяването отразяват настъпилата криза в качеството на питейната вода, която е разрешена в краткосрочен план.

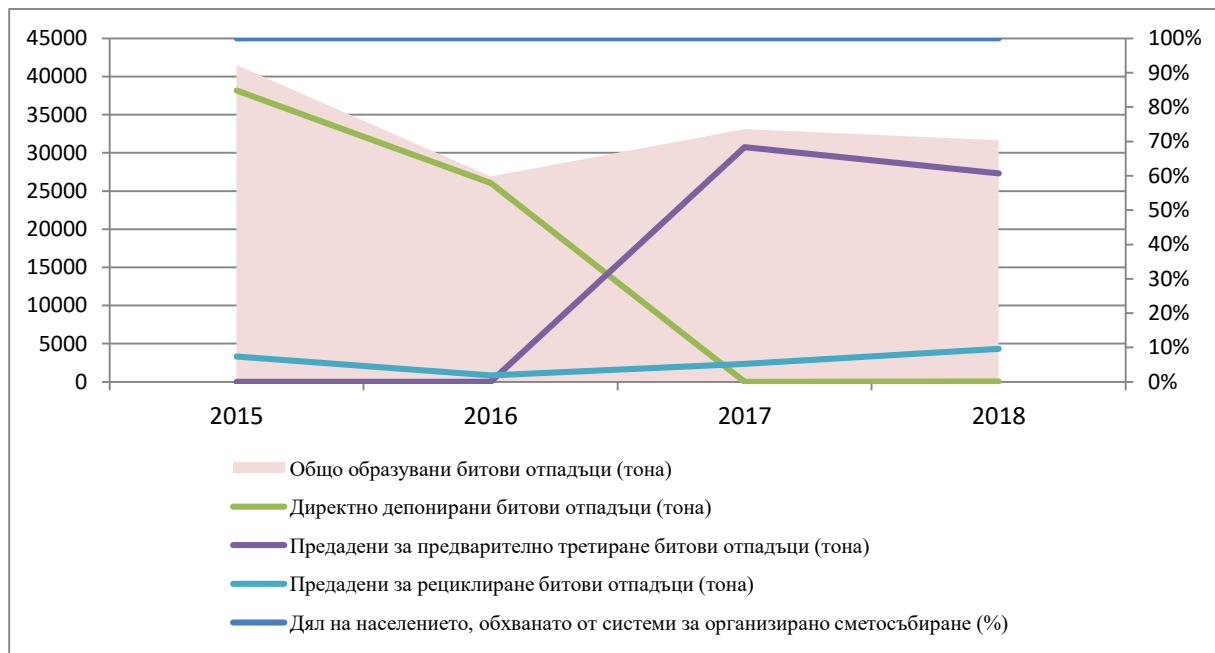
графика 14. Основни показатели в областта на ВиК услугите в община Хасково за периода 2012-2020 г.

Източник: ВиК - Хасково

Положителна тенденция се наблюдава по всички индикатори, в областта на управлението на отпадъците в периода 2014-2020 г. Цялото население на община Хасково е обхванато от **системи за организирано сметосъбиране**. Делът на директно депонираните отпадъци намалява на практика до 0 тона през 2017 г. Значително е нарастването на предадените за предварително третиране битови отпадъци през 2017 г., последвано от незначителен спад през 2018 г.

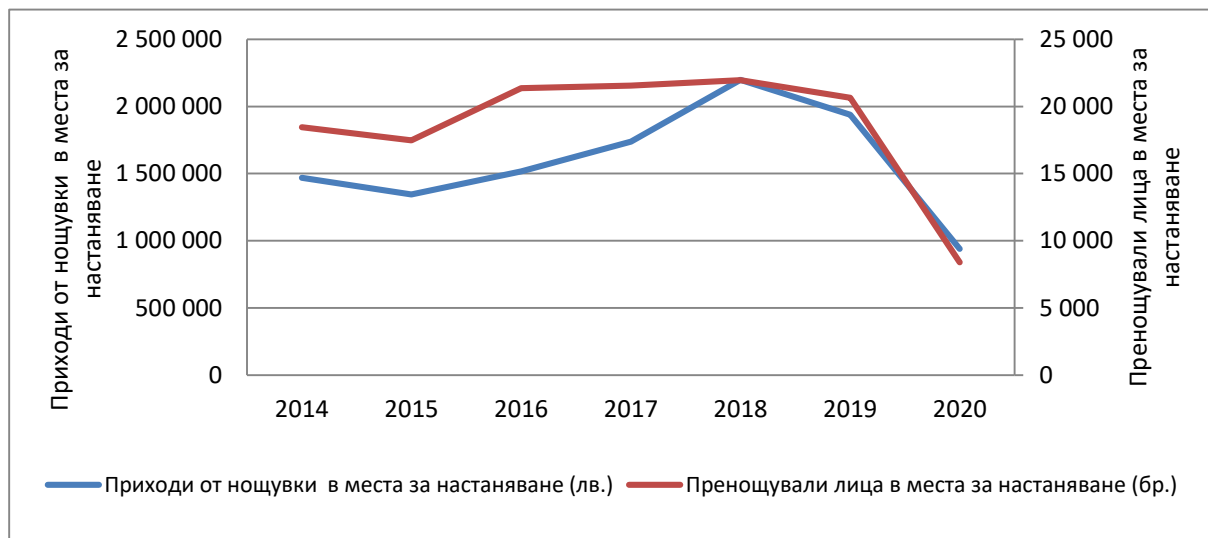
графика 15. Основни показатели в областта на управлението на отпадъците в община Хасково за периода 2015-2018 г.

Източник: НСИ

Динамика на индикатора **пrenoшували лица в места за настаняване** в община Хасково е относително постоянна в периода 2014-2020 г., като се наблюдава намаляване през 2019 г. (значително намаляване на индикатора през 2020 г. в следствие на Covid кризата). Приходите от нощувки в местата за настаняване се увеличават до 2018 г. , след което се наблюдава спад през 2019 г. и значително намаляване през 2020 г. (в следствие на Covid кризата).

графика 16. Приходи от нощувки и пренощували лица в местата за настаняване в община Хасково за периода 2014-2020 г.

Източник: НСИ

6. Оценка на общото въздействие от изпълнението на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020 г. към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация

Оценката е направена чрез проследяване на тенденциите в развитието на **ключови показатели в основните сектори** на социално-икономическото развитие на общината:

- Икономика – произведената продукция; дълготрайни материални активи, развитие на малките и средни предприятия;
- Пазар на труда – обща безработица, младежка безработица;
- Инфраструктура - състояние на пътища, ВиК системи;
- Социален сектор – социални дейности, здравеопазване, образование.

6.1. Общи характеристики на общинската икономика

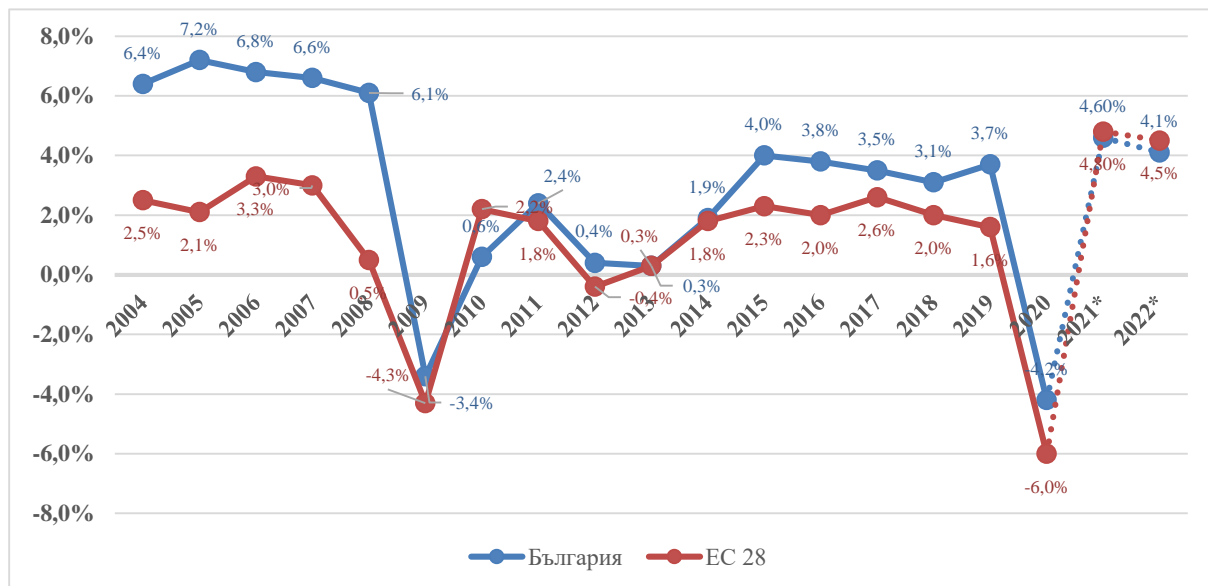
Социалното и икономическото развитие на България след 2013 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Това се дължи основно на възстановяването на икономиката на страната от световната икономическа и финансова криза през 2008-2009 г. Положителната тенденция се изразява в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС, които, макар и частично, възстановяват в известна степен растежа преди 2009 г.

Социалното и икономическото развитие на ЮЦР през периода 2014-2020 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Това се дължи основно на общата динамика на развитието на страната след 2012 г., изразяваща се в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС, които, макар и частично, възстановяват в известна степен растежа от преди 2009 г. Данните потвърждават направените прогнози, че до 2020 г. темпът на растеж на БВП на страната ще изпреварва средния за ЕС 28.

Рязкото влошаване на макроикономическия климат през 2020 г. в резултат на разпространението на Covid-19 има сериозно отражение върху ключовите макроикономически индикатори. През 2020 г. динамиката на растеж на БВП на национално ниво спада

до -4,2 % или под нивата на индикатора през 2009 г. Темпът на намаляване на БВП на национално ниво е по-нисък от средния за ЕС. Прогнозните данни за 2021 и 2022 г. потвърждават, че след резкият спад в следствие на Covid-19 кризата се очаква темпът на растеж на БВП на страната да се възстанови и да бъде по-бърз от средния за ЕС 27.

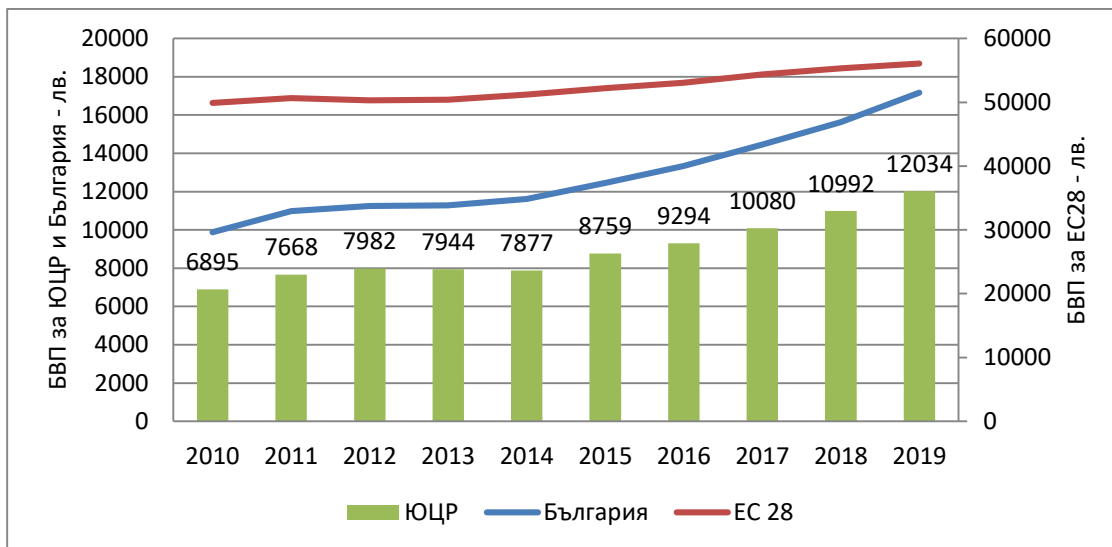
графика 17. Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ, ЕК Генерална дирекция "Икономически и финансови въпроси"

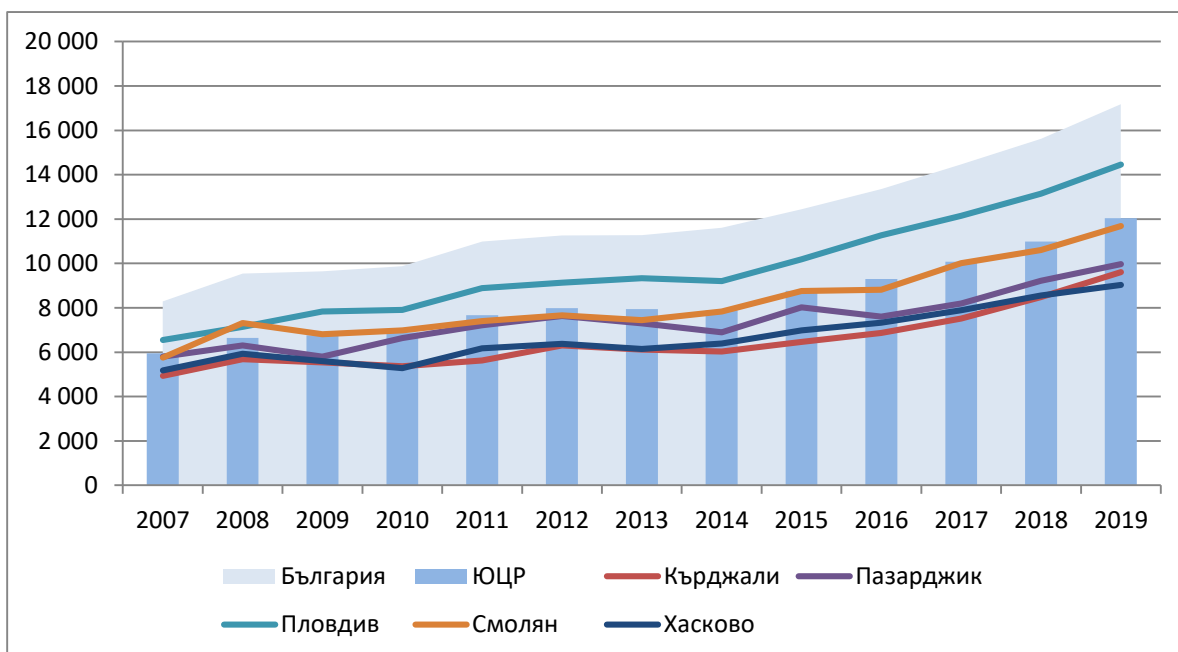
Доколкото община Хасково е част от област Хасково и ЮЦР от ниво 2 е необходима оценка на социално-икономическото състояние на региона по отношение на останалите райони от ниво 2 в страната, както и на ниво област.

графика 18. БВП на глава от населението за ЮЦР, България и ЕС 28, 2010-2019 г., лв.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

графика 19. БВП на човек от населението за ЮЦР, по области, 2007-2019 г., лв.

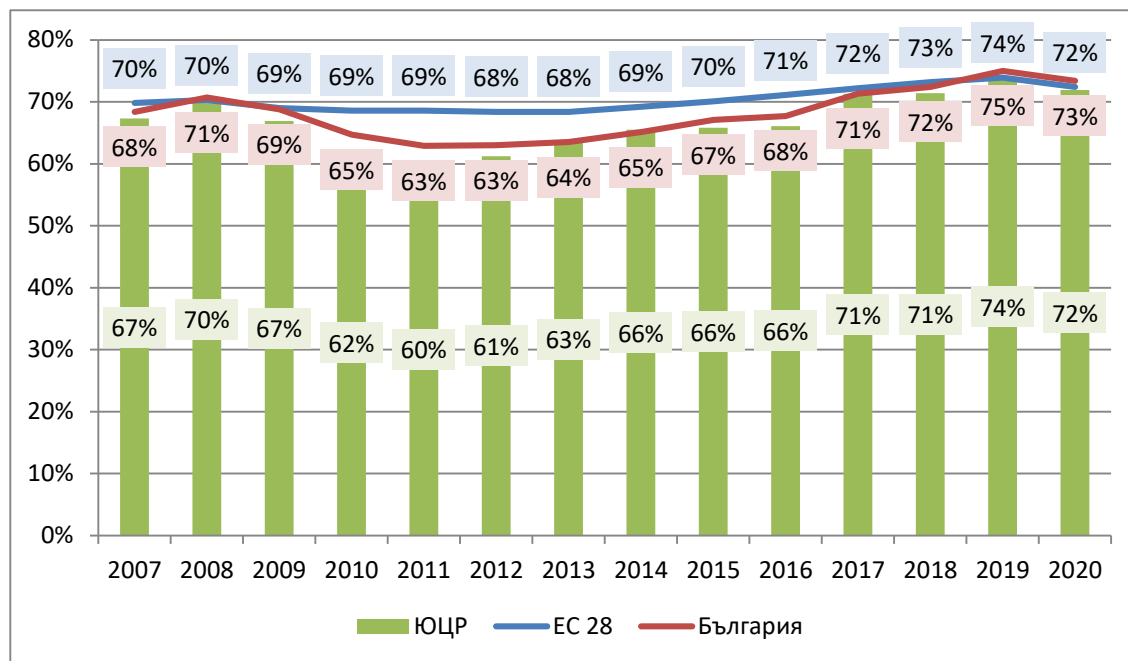
Източник: НСИ

В периода 2014-2020 г. БВП на човек от населението в страната нараства с 48%, в ЮЦР нараства с 53%. В същият период в област Хасково показателят нараства с по-бавен

темп – 41% . През 2019 г. област Хасково се нарежда на последно място сред останалите области в ЮЦР, като е изпреварена от област Кърджали.

Нивата на заетост на населението в трудоспособна възраст в ЮЦР са близки до средните за страната.

графика 20. Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 за ЮЦР, България и ЕС 27, 2008-2020 г.

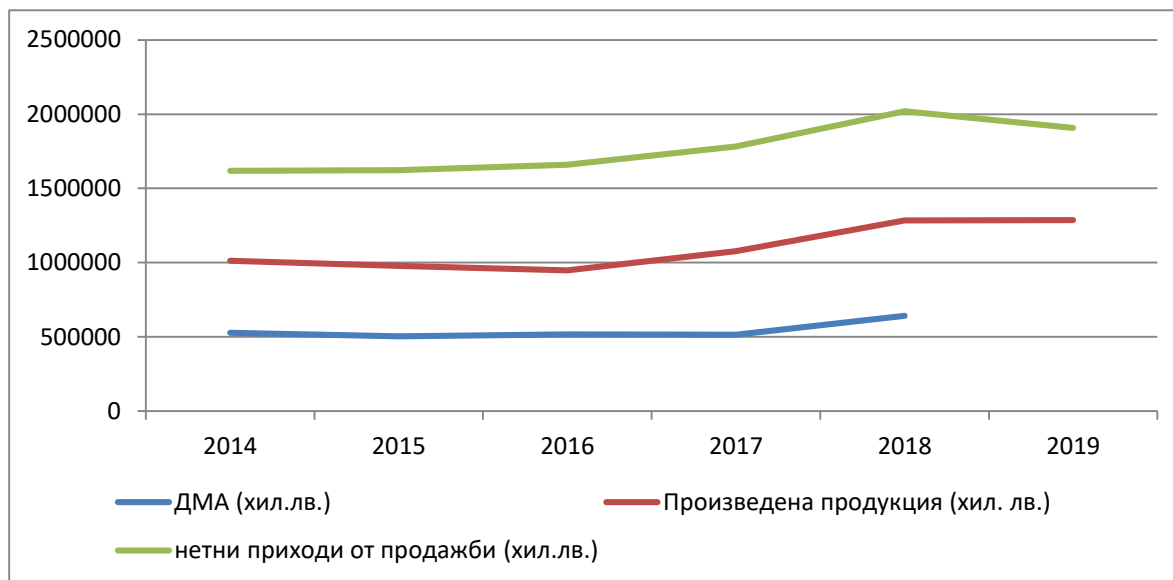
Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

За оценка на промените в социално-икономическото развитие на община Хасково са анализирани следните индикатори, като е направено сравнение на развитието на общината с нивата по отделните показатели на национално ниво и за област Хасково. Използваните индикатори отразяват и степента на вътрешнорегионалните различия за областта:

- **Нетните приходи от продажби (НПП) на човек от населението**, като заместващ индикатор на индикатора БВП на човек от населението, с оглед актуалност на данните на ниво община;
- **Средна годишна работна заплата;**
- **Равнище на безработица.**

Подбраните индикатори позволяват да бъде анализирано развитие на община Хасково, в контекста на общото развитие на ЮЦР. Данните за всички индикатори са с надеждно качество, тъй като са базирани на официални статистически данни от НСИ, съответно от ЕВРОСТАТ.

графика 21. Основни икономически показатели за община Хасково за периода 2014-2019 г., [хил. лв.]

Източник: НСИ

След лекия спад в **размера на произведената продукция** в периода 2014- 2016 г., в община Хасково се наблюдава плавно увеличение, което се забавя след 2018 г. Това е един от показателите, които бележат най-сериозен ръст през изследвания период - близо 27 %.

В периода 2014 – 2017 г. **дълготрайните материални активи** се запазват относително постоянни, като през 2018 г. е отбелязан значителен растеж – общото увеличение в периода по този показател е с близо 22%.

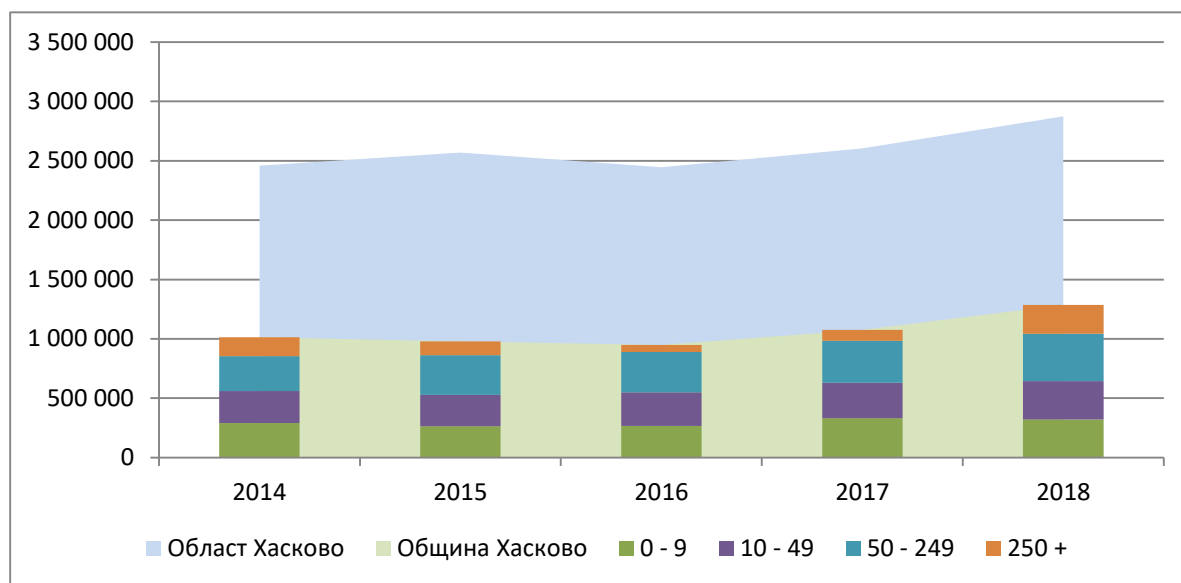
→ малки и средни предприятия

Развитието на малките и средни предприятия в община Хасково илюстрира устойчив, макар и сравнително нисък икономически растеж спрямо средното за страната.

Малките и средни предприятия заемат най-голям относителен дял в икономиката на общината. В периода 2014 – 2018 г. броят на предприятията в община Хасково се плавно се увеличава, като относителния дял на **МСП се запазва изключително висок - над 99,8 %** от всички предприятия в общината. Най-висок ръст в наблюдавания период има при броя средни предприятия (16%) и микро предприятията (8%).

С над 22 % се увеличава и дела на произведената продукция от МСП (основно дължаща се средните и микро предприятията).

графика 22. Произведена продукция според размера на предприятията в община Хасково за периода 2014-2018 г., [хил. лв.]

Източник: НСИ

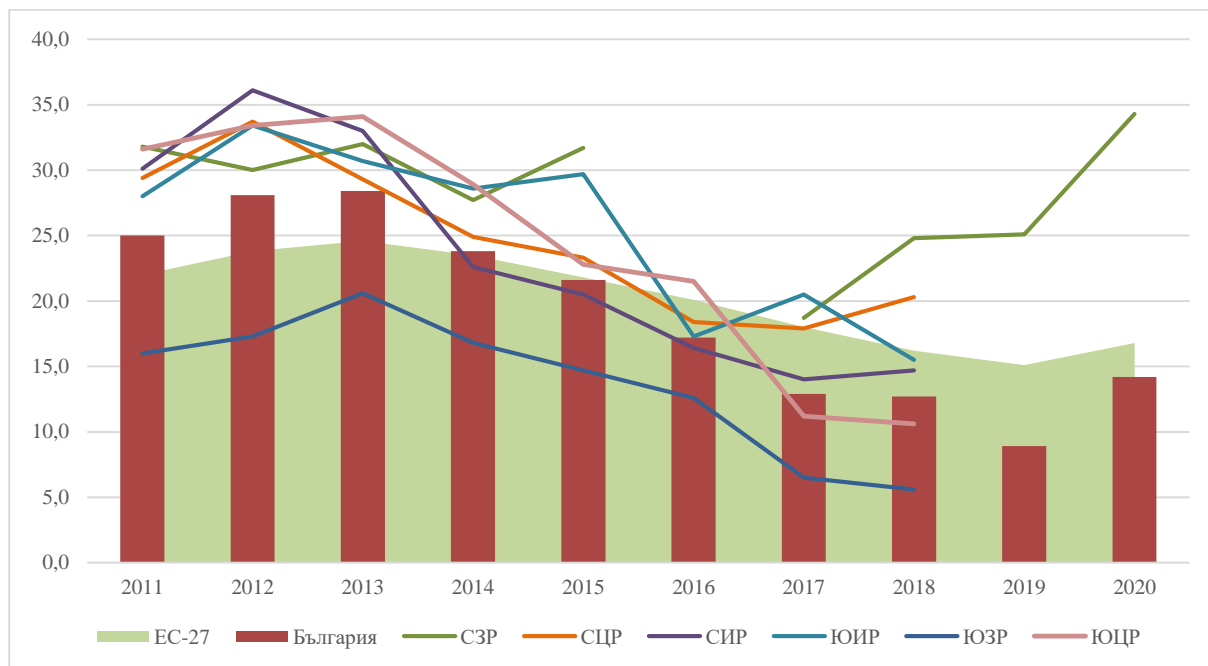
→ пазар на труда

Постигнатите резултати от изпълнението на ОПР на община Хасково в областта на пазара на труда в общия случай определят и сравнително ефективното въздействие в тази сфера на осъществените мерки от плана.

В периода 2014 – 2018 г. **броят на заетите лица** в община Хасково се увеличава с 5,3%.

Младежката безработица е едно от най-съществените негативни явления на пазара на труда в страната. Различните възрастови интервали, в които се разглежда младежката безработица, както и налични методически ограничения по отношение набиране на данни, правят статистическата информация ограничена по отношение на наблюдението на показателя на регионално ниво. Въпреки това, анализът на дела на безработните лица във възрастовата група 15-24 години идентифицира наличния проблем в ЮЦР. Делът на безработните младежи 15-24 години намалява устойчиво след 2013 г., като през 2017 и 2018 г. намалява под средния за страната.

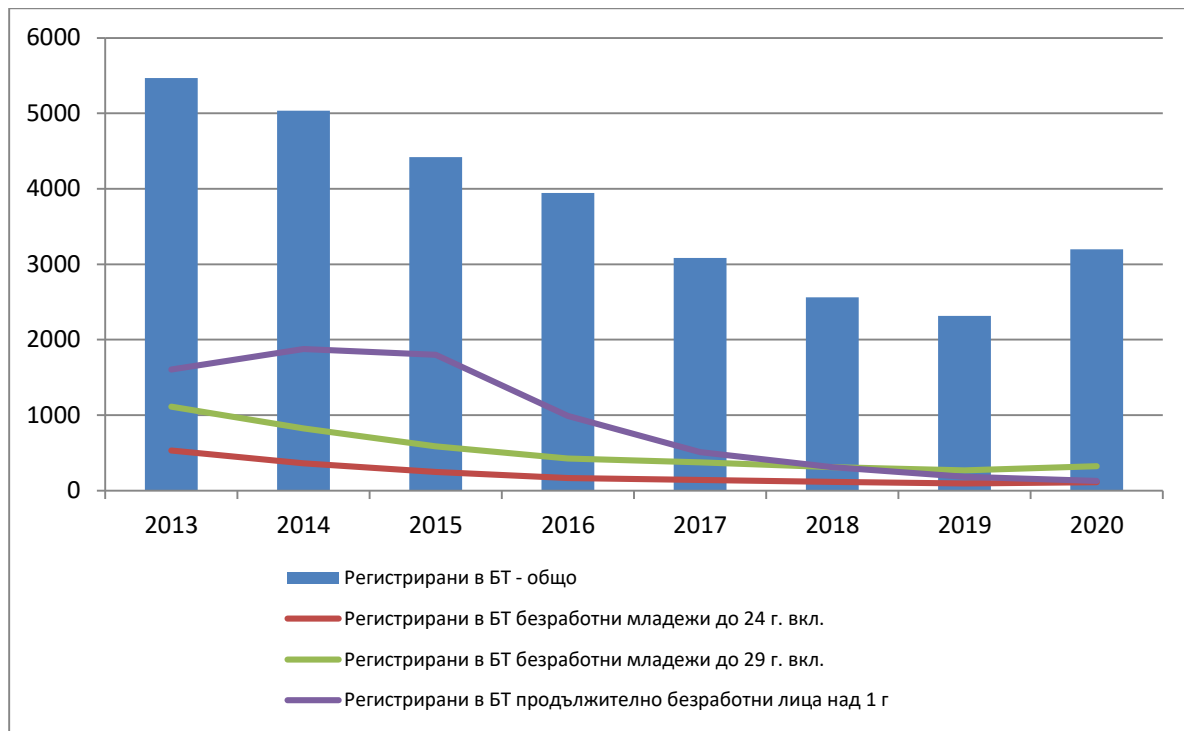
графика 23. Дял на безработните между 15 и 24 г. на ниво NUTS 2 (%), 2011-2020 г.

Източник: ЕВРОСТАТ

В допълнение е разгледат показателят регистрирани в бюрата по труда младежи до 24 г. и до 29 г., наличен на общинско ниво. В периода 2013-2019 г. се наблюдава се устойчива тенденция на намаляване както на общия брой регистрирани безработни лица, така и на регистрираните безработни младежи в двете възрастови групи и на продължително безработните лица. През 2020 г. , отчитайки негативното влияние на Covid кризата върху пазара на труда се наблюдаваното увеличение на общия брой регистрирани безработни лица в ДБТ Хасково.

графика 24. Регистрирани лица в Бюро по труда - Хасково за периода 2013-2020 г., [лв.]

Източник: АЗ, ДБТ Хасково

→ **Инфраструктура - състояние на пътища, ВиК системи;**

Инвестициите в техническа инфраструктура са ограничени до рехабилитация на пътна и ВиК инфраструктура. Преодолян в краткосрочен план е кризисен проблем с качеството на питейната вода. Остава необходимостта от продължаващо инвестиране в подобряването на пътната и ВиК инфраструктурата. Инвестирани са близо 100 млн. лева в подобряване на енергийната ефективност на жилищния фонд в общината (над 93 млн. лв.), в образователни и административни сгради; Това оказва силно въздействие върху качеството на обитаване.

→ **Социален сектор – социални дейности, здравеопазване, образование.**

Инвестиции са насочени в социална инфраструктура и развитие на социална инфраструктура, както и в областта на образователната инфраструктура. Остават предизвикателствата пред развитие на административния капацитет и въвеждане на електронно обслужване.

→ **Мнението на гражданите за развитието на община Хасково за периода 2014-2020**

Малко над 11% от анкетиранияте граждани определят икономическото състояние на общината към момента като положително или задоволително; за почти 36% развитието е незадоволително, а други 49% го определят като лошо или изключително лошо. Това мнение съответства и на дадената оценка на промяната в местната икономика спрямо 2014 г.: за 58% развитието е негативно и силно влошено, а за 22,7% е без промяна.

Сред проблемите, които са преодолени след 2014 г. на първо място е посочен този с изселването на младите хора (33,5%), следван от подобряване качеството на ВиК инфраструктурата (20,8%). В същото време 20,5% от анкетиранияте посочват, че нито един важен проблем на общината не е намерил разрешение през периода след 2014 г.

Като основни фактори за развитие, които общината е използвала в периода след 2014 г. се разпознават географското положение; привличането на инвеститори и подобряването на туристическия продукт, следвани от подобряване на техническата инфраструктура и повишаване капацитета на местната власт

Като основни приоритети за развитие в периода 2021-2027 г. са посочени:

- Развитие на ВиК инфраструктурата – 66,9% от анкетиранияте;
- Подобряване на здравеопазването и социалните услуги – 53,2% от анкетиранияте;
- Повишаване конкурентоспособността на МСП чрез достъп до нови технологии и нови пазар – 38,7% от анкетиранияте;
- Развитие на туризма в региона – 29% от анкетиранияте;
- Подкрепа за образованието на всички нива и обучение през целия живот – 29,7% от анкетиранияте;
- По-добър достъп до качествени електронни услуги и електронно управление – 27,9% от анкетиранияте.

7. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на ОПР на община Хасково за периода 2014-2020 г.

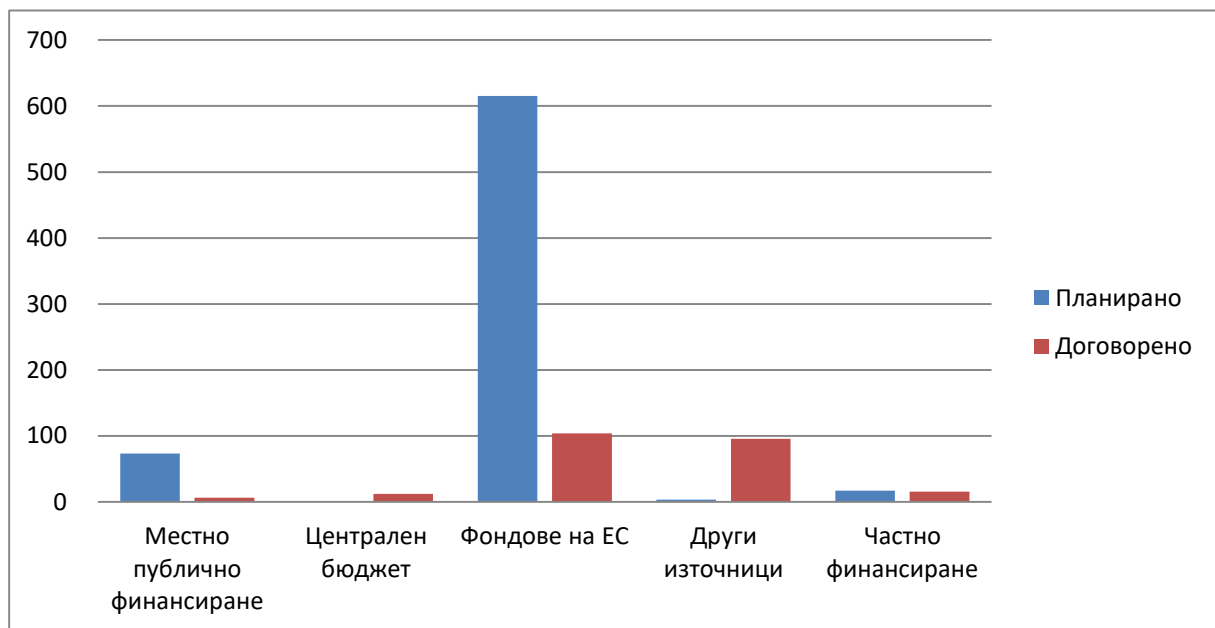
Определените в ОПР на община Хасково икономически и финансови механизми за реализацията на плана, по източници, включват:

- Национално финансиране от публични източници, в т.ч. републиканския бюджет и общинските бюджети;
- Фондове и програми на ЕС;
- Частни финансови ресурси (местни физически и юридически лица, граждански организации и др.);
- Международни финансови институции, международни програми.

ОПР на община Хасково определя в индикативната финансова таблица общ размер на финансовите ресурси, необходими за реализиране на стратегическите цели на плана в периода 2014 – 2020 г.

От размерът на данните за договорените средства по оперативните програми, както и ресурса от държавния и общинския бюджет и други фондове – 233,3 млн. лв. (от които 204,2 млн. лв. изплатени) може да бъде направен извод, че **общият размер на средствата, осигурени за реализация на ОПР на община Хасково към края на ноември 2021 г. е 33% от планирания ресурс**, определен в индикативната финансова таблица – 709,91 млн. лв.

графика 25. Планирани и привлечени средства по източници, [млн. лв.]

Освен забавеното стартиране на националните ОП и ПРСР за периода 2014 – 2020 г., като основни фактори за по-ниските нива на финансиране, получени чрез фондовете на ЕС следва да се отчетат програмирането на критериите за финансиране на публичните мерки от ПРСР, които насочиха финансиране към общини с по-висок дял безработни и към общини в Северозападния район за планиране.

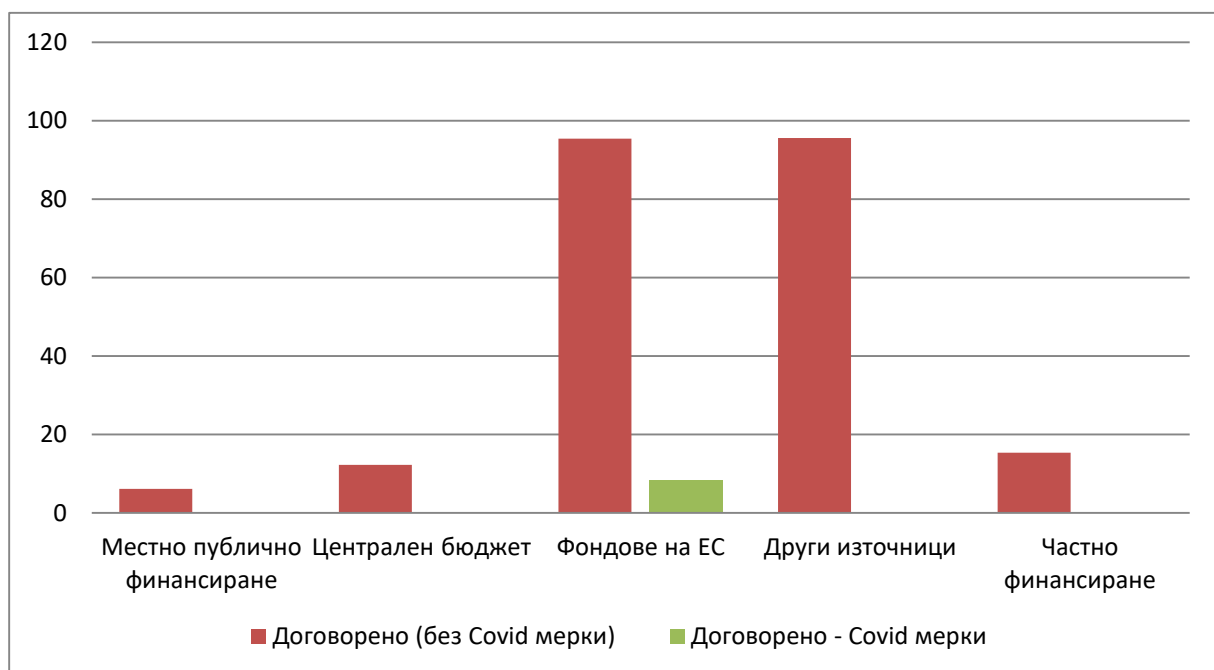
При отчитане на тези фактори, **постигнатото финансово осигуряване на процесите на регионално развитие в община Хасково през 2014-2020 г. е много добро.** За планирането на финансовите ресурси в ОПР 2014-2020 е използван силно амбициозен подход, но въпреки това, **постигнатият резултат може да се определи като много добър**, предвид че са **използвани всички достъпни за периода ресурси.**

Като положителен елемент може да се **оцени привличането на значителен финансов ресурс за развитие от ОПРР** (над 100% от планираните средства за градско възстановяване и развитие), **много значим ресурс от Националната програма за енергийна ефективност** (финансирани представители на 100 Сдружения на собствениците, обитаващи 92 сгради), **осигурен ресурс от централния бюджет за преодоляване на**

възникналата криза във ВиК сектора, значителен финансов ресурс по ОП Конкурентоспособност за технологично обновяване, иновации и енергийна ефективност, както и за подпомагане за справяне с кризата с Covid-19.

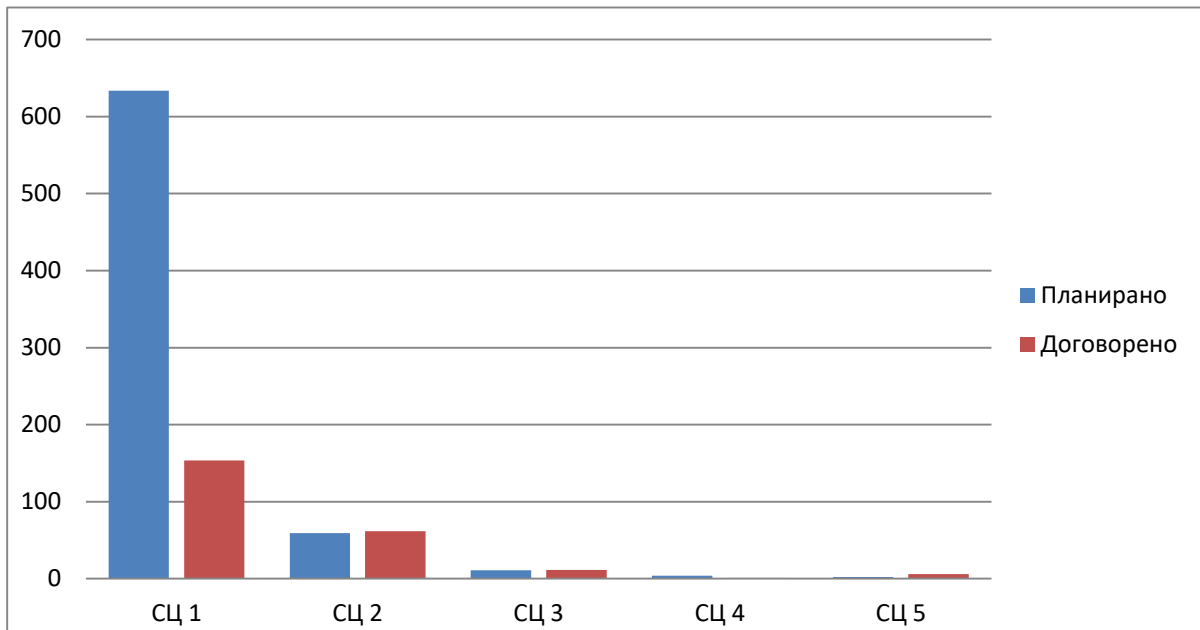
Над 100% е изпълнена Инвестиционната програма за реализация на ИПГВР на гр. Хасково, финансирана от ОПРР, като са финансирани всички първоначално определени за приоритетни проекти ;

графика 26. Привлечени средства по източници, [млн. лв.]

Сравнението на привлечените средства по стратегически цели на ОПР с тези, планирани в индикативната финансова таблица потвърждава общата оценка за степента на изпълнение на стратегическите цели на плана.

графика 27. Планирани и привлечени средства по стратегически цели на ОПР, [млн. лв.]

графика 28. Планирани и привлечени средства по стратегически цели на ОПР, [млн. лв.]

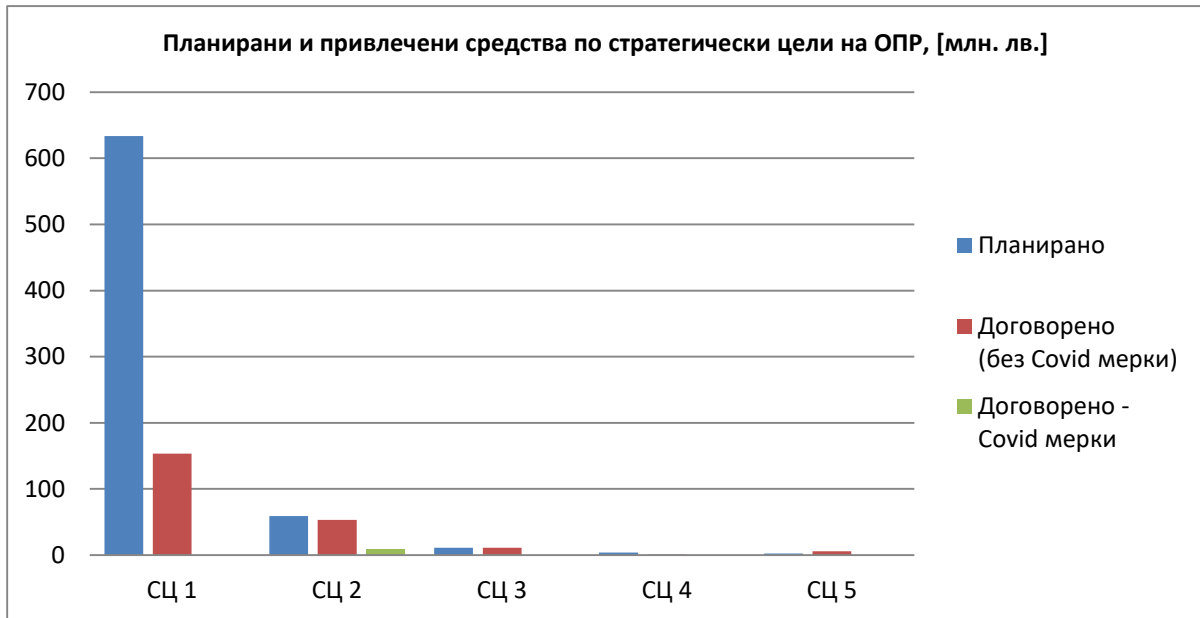

таблица 9 Оценка на ефективността на изпълнение на ОПР на община Хасково 2014-2020 въз основа на обобщени показатели за постигане на стратегическите цели

Индикатор	Постигната ефективност
Стратегическа цел 1: Повишаване на привлекателността и конкурентоспособността на община Хасково чрез обновяване и разширяване на общинската инфраструктура ...	Значителна
Стратегическа цел 2: Подпомагане и повишаване на конкурентоспособността на предприятията	Задоволителна
Стратегическа цел 3: Подобряване качеството на живот на хората в община Хасково ...	Значителна
Стратегическа цел 4: Компетентна и ефективна администрация...	Задоволителна
Стратегическа цел 5: Териториално сътрудничество...	Задоволителна

Цялостната оценка на ефикасността на изпълнението на ОПР на община Хасково следва да бъде направена след окончателното приключване на проектите, които са в процес на изпълнение и след края на 2020 г.

Ш. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Обобщена оценка за изпълнението на ОПР на община Хасково

Визията, определена в ОПР на община Хасково за периода 2014 – 2020 г. запазва своята актуалност през целия период на изпълнение на плана. **Осъществените в рамките на периода мерки успешно адресират визията ѝ**, свързана с *подобрена икономическа активност, развитие на човешките ресурси и опазване на околната среда, ефективно използване на партньорства в регионален, национален и международен план за добавена стойност на публичните услуги и местния потенциал, силно гражданско общество*.

Общият размер на договорените средства за изпълнението на ОПР 2014-2020 г. към края на ноември 2021 г. са 233,3 млн. лв., от които 204,2 млн. лв. изплатени;

Най-голям финансов ресурс за изпълнение на целите на ОПР е привлечен от:

- Националната програма за енергийна ефективност – над 93 млн. лв. за ЕЕ на жилищни сгради;
- ОП Регионално развитие – над 31,9 млн. лв. за обновяване на училища и детски градини, междублокови пространства, социални жилища, енергийна ефективност на публични и жилищни сгради;
- ОП Конкурентоспособност – над 31,8 млн. лв. за технологично обновяване, иновации и енергийна ефективност на МСП и 8,3 млн. лв. за подпомагане за справяне с кризата с Covid-19.

Над 100% е изпълнена Инвестиционната програма за реализация на **ИПГВР** на гр. Хасково, финансирана от ОПРР, като **са финансирани всички първоначално определени за приоритетни проекти** ;

Приносът на местния бюджет в привлечения ресурс е 3%, а на централния бюджет –6%.

За планирането на финансовите ресурси в ОПР 2014-2020 е използван силно амбициозен подход. Въпреки това, постигнатият резултат може да се определи като **много добър**, предвид че са **използвани всички достъпни за периода ресурси**:

- над 100% от планираните средства по ОПРР за градско възстановяване и развитие;
- много значим ресурс от Националната програма за енергийна ефективност (финансирани представители на 100 Сдружения на собствениците, обитавани 92 сгради);
- осигурен ресурс от централния бюджет за преодоляване на възникналата криза във ВиК сектора.

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението стратегическите цели на ОПР на община Хасково показва, че:

- Тенденциите в основните икономически показатели остават положителни;
- Въпреки ниската безработица, оставащото с близо 1/3 по-ниско от средната за страната заплащане е фактор, за чието преодоляване на необходими допълнителни усилия в подкрепа на икономиката;
- В максимално възможен обем са инвестирани средства в образователната, здравната и социалната инфраструктура;
- Осъществено е кризисно разрешаване на възникналия проблем с качеството на питейната вода;
- Трансграничните партньорски взаимоотношения работят активно за използване на потенциала на общината;

- **Осъществените мерки допринасят за запазване качеството на живот в общината**, но са необходими допълнителни усилия за постигане на визията за развитие на общината.
- **Реализацията на целите на *Стратегическа цел 1* може да се оцени като значителна предвид на това, че е налице постигнат положителен резултат по отношение на подобряването на образователната инфраструктура, изграждането, рехабилитацията и модернизация на транспортната инфраструктура, подобряване на градската среда чрез благоустрояване на междублокови и вътрешно-квартални пространства, изграждане на социална инфраструктура, подобряване на енергийната ефективност .**
- **Реализацията на целите на *Стратегическа цел 2* може да се оцени като задоволителна предвид това, че е налице постигнат положителен резултат по отношение на основните икономически индикатори (нарастване на НПП и произведената продукция от местните предприятия, значително нарастване на ЧПИ, намаляване на общата и младежка безработица). За създаване на възможност за ускоряване на икономическото развитие на общината през следващия планов период е необходима специфична подкрепа за секторите, свързани с производство, услуги, туризъм.**
- **Изпълнението на мерките по отделните приоритети на *Стратегическа цел 3* може да се оцени като значителна.** Значим ресурс е насочен към осъществяване на Приоритет 3.1 в подкрепа на предоставяните публични услуги в областта на социалните и здравни услуги.
- **Изпълнението на мерките по отделните приоритети на *Стратегическа цел 4* може да се оцени като задоволително.** Основните цели през следващия планов период остават **въвеждането на електронното управление, улесняването на достъпа до административни услуги, както и ресурсното осигуряване на процесите по планиране и управление** – както по отношение на експертен капацитет, така и по отношение на технологични и финансови ресурси.
- **Изпълнението на мерките по отделните приоритети на *Стратегическа цел 5* може да се оцени като задоволително.**

В заключение, направеният анализ на изпълнението на ОПР на община Хасково показва, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие в общината като цяло се изпълнява чрез приноса на държавния и общинския бюджет и чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране.

таблица 10 Оценка на ефективността на изпълнение на ОПР на община Хасково 2014-2020 – чрез обобщени показатели за постигане на стратегическите цели

Индикатор	Постигнатата ефективност	Растеж на изменението в общината спрямо изменението на средното за страната, по скала	Достигнато ниво в края на периода спрямо средното за страната, по скала
Стратегическа цел 1: Повишаване на привлекателността и конкурентоспособността на община Хасково чрез обновяване и разширяване на общинската инфраструктура ...	Значителна	4↗ напредък над средното	4↗ напредък над средното
Стратегическа цел 2: Подпомагане и повишаване на конкурентоспособността на предприятията	Задоволителна	3→ напредък спрямо средното	2↑ напредък под средното
Стратегическа цел 3: Подобряване качеството на живот на хората в община Хасково ...	Значителна	3→ напредък спрямо средното	3→ напредък спрямо средното
Стратегическа цел 4: Компетентна и ефективна администрация...	Задоволителна	-	-
Стратегическа цел 5: Териториално сътрудничество...	Задоволителна	-	-

2. Положителни и отрицателни фактори при изпълнението на ОПР на община Хасково за периода 2014 – 2020 г.

Като положителни фактори при изпълнението на плана за развитие могат да бъдат отчетени високата степен на мобилизация на наличния капацитет на администрацията на община Хасково и значителният дял на привлечения финансов ресурс.

В разглеждания период като негативни фактори за изпълнението на плана се явяват преди всичко външни такива:

- наложеното вече като практика разминаване във времето на процеса по изготвяне на ОПР 2014 – 2020 г. и изготвянето на националните и регионални документи в системата за регионално развитие (НСРР, Оперативни програми, ПРСР) и липса на информация на първоначалния етап за възможностите и условията за достъп до финансов ресурс от фондовете на ЕС; Този фактор в много отношения играе съществена роля за ограничения достъп до финансиране от ПРСР през периода;
- закъсняло стартиране на реалната работа на ОП и ПРСР, което рефлектира върху сроковете за представяне, оценяване и одобрение на проекти на бенефициентите;
- промени в ЗРР и последваща необходимост от актуализация на стратегическите и планови документи в системата на регионалното развитие, вкл. по отношение на пространственото развитие;
- липса на методическа подкрепа при прилагане на инструментите за тяхното наблюдение на плановите документи, в т.ч. наличие на трудности при отчитане на финансовите ресурси от всички източници, насочени към реализиране на мерките в подкрепа целите на развитие на общината;
- липса на координация на национално, регионално и местно ниво между секторните политики, вкл. по отношение на стратегически и планови документи.

От гледна точка на ОПР продължава да е необходимо стандартизиране на методологията за описание на териториалния обхват и съответно териториалното въздействие на реализираните мерки, така че информацията относно финансираните проекти, териториалният им обхват и обемът на договорените и изплатените финансови ресурси да

могат да бъдат съотнесени към целите и приоритетите на ОПР на община Хасково. Към тази методология следва да бъде добавен и стандартизиран подход за описание на източниците за финансиране с оглед възможността за отчитане на всички привлечени ресурси, вкл. чрез общинския бюджет и капиталовите програми, както и различните действащи публични фондове, вкл. и инвестициите на публичните предприятия като „ВиК“ ООД.

3. Препоръки за разработване на ОПР на община Хасково за периода 2021 – 2027 г.

Визията, определена в ОПР на община Хасково запазват своята актуалност. Рамката на стратегическите цели и **приоритетите**, като цяло съответстват на проблемите и нуждите на община Хасково.

Конкретните препоръки включват:

- Необходимост от продължаващо обновяване на ВиК инфраструктурата и осигуряване на качествена питейна вода за населението;
- Рехабилитация и развитие на пътната инфраструктура;
- Използване на възможностите на очакваните промени в производствената структура на близко разположения въглищен район Стара Загора – Раднево – Гълъбово – дефинирани на възможни интегрирани инвестиции и планиране на мерки за насърчаване на зелената икономика;
- Продължаващо подобряване на ЕЕ в публичния и производствения сектор;
- Оползотворяване на възможностите за развитие на съвместни интегрирани икономически зони - с община Димитровград;
- Оползотворяване на близостта и добрата транспортна свързаност с развиващия се икономически център Пловдив – насърчаване на производствените вериги, трудовата мобилност и споделянето на подготвени кадри в съответствие с нуждите на регионалната икономика.
- определяне на високоприоритетни проекти за развитие на община Хасково, които да могат успешно да отговорят на предвижданията на Интегрираната териториална стратегия за развитие на ЮЦР за планиране от ниво 2 за периода 2021-2027 г.;

- анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние и потенциала за развитие на общината следва да бъде обвързан пряко с процесите на демографско развитие, както и с процесите на развитие на съседните икономически центрове и планираното инфраструктурно развитие и възможно разширяване на възможността за мобилност на трудовите ресурси;
- формулиране на целите и приоритетите за развитие, по начин, който осигурява прякото им обвързване с тези на оперативните програми, както и обособяване на тези, за чието изпълнение следва да бъдат търсени само национални средства. Подходящо е и осигуряване на приемственост между определените цели и приоритети на ОПР (2014 - 2020) и новите цели (ПИРО) чрез таблица за съответствие;
- идентифициране на приоритети и мерки, които ще подкрепят местната икономика и социалния сектор в условия на очаквана икономическа рецесия в резултат от пандемията с Ковид-19, както и планиране на мерки в подкрепа на сектора на здравеопазването, образованието и администрацията за работа в условия на пандемия.
- интегриране на процесите по наблюдение и оценка с тези, определени за оперативните програми, съфинансирани от ЕС;
- укрепване на аналитичния капацитет на общинско ниво за идентифициране на проблемите и тяхното адресиране чрез съответните финансови инструменти.

Остава в сила необходимостта при разработването на новия план за развитие на община Хасково, да бъдат адресирани ключовите предизвикателства пред развитието на област Хасково и ЮЦР, произтичащи от въздействието на **глобализацията, демографията, изменението на климата и енергийната зависимост.**